

კაჟა ეტჳისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

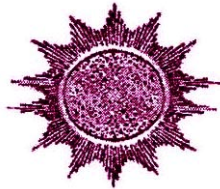
2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 35

2020

მთ. რედაქტორი

ნაოლეონ ლეონჯავა

ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი, აფხა-
ზეთის მეცნიერებათა აკადემიის
აკადემიკოსი

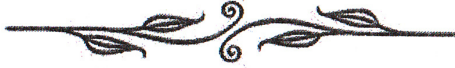
© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბახოვსკაინის №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-842-7 (35 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილოტ ტიუტჩენის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთომეხუთი – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთომეხუთის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნილება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს გწერალთა, მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს გწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს გწერალთა მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ვაზისის საერო-სამცნიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტბგვერდიანი ტომეშულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეშულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტბგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულბუული ტომეში. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეშულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბუულია დანახეჯლად ვაჟა ებრისელის კლასიკური პრეზიდის ათტომეშული, აბრეთვე, პრეზიდისადმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პრეზიდის, მმართველისა და საჯობადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონობრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეშული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაჯისის (კოლხეთის) საერთო-სამმმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისმართით ერთხმად აირჩია ამავვე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პრეზიდი, ქართველი პრეზიდის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეშულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობათა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეულვე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილვა. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომეული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინანი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელმწივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული ლაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, ღავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუძენია დღამიწაზე...

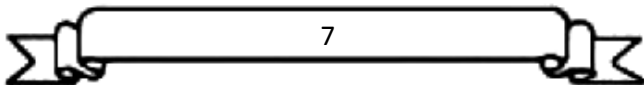
კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეჟანი მისვლია... მათ იცინან იმ ოწყება დღამიწის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ღაურიატი, ჯუმბერ ღეჟავას სახელობის მენენერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცოვად შხხვდი ყოველ ძეხას, ყოველ კახეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაბიერ

(გაგრძელება)

ღირიკული გმირის მხნე განწყობილება მომავლის მტკიცე რწმენა დახატულია ლექსში „ქართული ხმალი“.

*

„მიკაფ-მოკაფა უღრან გზაზე
მტერი ურიცხვი,
სად არ ელაფდა ხმალი ქართული,
მაგრამ მაინც ვერ დააჩლუნგა
დიდმა ომებმა
და ისევ ბრწყინავს
სხივშემართული –

ოცდამეერთე საუკუნის მისადგომებთან“.

(ვაი, რომ მთლად ისე არ არის, როგორც პოეტს სურს!)

ავტორთან ერთად მადლიერი მკითხველიც ნეტარებს, რადგანაც აქ მრავლისმთქმელადაა დახატული

ხალხის ლომგულობა და ქედუხრელობა. გუღლომი ღირიკული გმირი ღეთიურ ხოტბას ასხამს საქართველოს, ქართველ ხალხს და საგსებით დამსახურებულად ქადაგებს უკუნით უკუნისამდე მის უკვდავებას:

*

„ვეღარ აღგავეს მიწის პირიდან,
ცეცხლში ისროდნენ...
ბნელში ნისლავდნენ.
ზაფხულ და ზამთარ
დღისით და ღამით,
მტერს და მოშურნეს შეაყარა თვალში
ნაცარი...
პატარააო! იყოს, რაც არის,
აწ და მარადის,
უკუნით უკუნისამდე...
ამინ!“

ასეთი ნაწარმოებით, ხალხისათვის თავდადების ბრძოლის სურვილით განაწყობს პოეტი თანამემამულეებს და ნათელი მომავლის იმედს განუმტკიცებს.

ვაჟა ეგრისელის მხატვრულ სამყაროში რეალობის ბევრი საგანი, ბევრი მოვლენა გვხიბლავს ორიგინალურობით. აი, როგორ გადმოგვცემს პოეტი მამულის სიყვარულის უწმინდეს განცდას:

*

„მამულო ჩემო,
მუდამ გვფარავდეს

ჯვარი –

ლაშარის,

ხატი –

ხახულის,

და გორგასალის ფარ-მუზარადი.

მე სიყვარული შემონახული

მაქვს

და მექნება შენთვის მარადის“.

აქაა სამშობლოს სიყვარულის ჭეშმარიტი განცდა. პოეტის ფიქრისა და განცდების გადმოცემის ბრწყინვალე ღაღადისი. იშვიათად შეხვედებით ლექსს, სადაც მედიტაცია ღმერთისა და სამშობლოს სიყვარულისა ასე ორიგინალურად ეხამებოდეს ლირიკულ „მე“-ს. მწამს და მჯერა, რომ დღესაც და მომავალშიც პოეტის მოღვაწეობის ორიენტირი, მისი ზნეობრივ-ეთიკური და ესთეტიკური ხატი საქართველო იქნება.

სამუდამოდ რომ აქვს ვაჟა ეგრისელს შეწოვილი და შესისხლხორცებული ჩვენი სახელოვანი წარსული, ეს ყველაზე მეტად სხივნათელი წინაპრებისადმი დაწერილ ლექსებში გამოვლინდა. ეს ლექსები, ჩემი ღრმა რწმენით, სილამაზის, სიკეთის, გამირული სულისკეთების, ამაღლებული მშვენიერების ჯადოსნურ სამყაროს გადაგვიშლის და სარგებლობას მოუტანს ეროვნულ ფასეულობებზე გულაყრილ ახალგაზრდობას.

ამაღლებული იდეალების, მშვენიერისა და გმი-

რულის ფესვები ყოველთვის ეროვნული წიაღითაა ნასაზრდოები. პოეტის ოცნების ორიენტირი ყოველთვის ეროვნულია და იგი ბოლომდე ერთგული რჩება წმინდა ადამიანური ღირებულებებისა, რომლებიც ანტიკური სამყაროს გენიამ და ლეგენდარული კოლხეთის გმირულმა წარსულმა შვა. ეს რწმენა XXI საუკუნის გარიჟრაჟის ადამიანს სჭირდება...

ვაჟა ეგრისელის მხატვრულ სამყაროში ბევრი ლექსი თუ სტროფი უნებურად გვაგონებს მზის სხივებით ნაქარგ თუ მთვარის ვერცხლისფერი ძაფებით ნაქსოვ ზღაპრულ ხალიჩას. თითოეული ლექსი მისი ხელიდან თვალსა და ხელს შუა იშვა, გამოვიდა და გადმოხეთქეს ჯადოსნურმა ფერებმა. თითქოს წინაპრები ავალდებულებენ პოეტს წარსულის სურათების გაცოცხლებას, ვინაიდან წარსულის გარეშე არ არსებობს აწმყო და ჩვენს მხოლოდ ჩვენი წარსულის ღირსეული მემკვიდრენი ვართ. ვაჟა ეგრისელის პოეზია ამქვეყნად სიცოცხლის განმტკიცებაა, ადამიანის სულის ღიმილი. გვახსენდება ლექსი:

*

„სიცოცხლით და სიყვარულით
მათ მამული დაიწინდრეს,
და რაც სწამდათ,
სწამთ ისევე:
მარტყოფელთ და ერთაწმინდელთ,
წენეთელებს და წაგკისელებს“.

პოეტს ღრმად სჯერა და სწამს ის პირუთვნელი ჭეშმარიტება, რომ ღირსეული წინაპარი ერის სამომავლო გზის ნიშანსვეტია, რადგან ისაა შუამავალი წუთისოფელსა და საუკუნო სოფელს შორის.

ჭეშმარიტ პატრიოტს აუცილებლად ძლიერ შეუთრთოლდება გული მაშინ, როცა წაიკითხავს ამ ტკბილსევედიან სტრიქონებს:

*

„შურმა და მტრობამ და სიძულვილმა,
ჭირი შეჰყარა ხახულსა და ზარზმას,
და ციხე-კოშკებს გულებზე კვლავ გაუჩნდათ
ბზარი.

კმარა!..

სამშობლო! –

იქუხა აზრმა,

აწ სიყვარლის შემოგვკრათ ზარი!“

აქ უღმობლადაა მხილებული და სასტიკად დაგმობილი მტრობის, ქიშპობის, ქვემძრომობის, მლიქვნელობის ოსტატები. გულნადრძობი თანამემამულენი.

გულდამწვარი მეოსანი წყევლა-კრულვით წერს, შურისა და მტრობის, სულბნელი, სულაყეფებული თანამემამულეების, კაციჭამიების შესახებ. ღექსში ჩაღრმავებისას თითქოს გვესმის კვნესა-ვაება ქართველი ხალხის ბედუკუღმართი ცხოვრების გამო.

საქართველოს ნათელი მომავლის გარდაუვალობისათვის ბრძოლის სურვილითა და ფაქიზი სიყვარუ-

ლის გრძნობით გამთბარია ვაჟა ეგრისელის ის ლექსები, რომლებიც ახალი თაობისადმი მიძღვნილი, აქ არ შეიძლება არ გაგახსენდეს ვაჟა ეგრისელის წიგნის მარადჟამს უჭკნობი, გაუხუნარი ეს ფურცელი:

*

„ჩემს ყვეარ ბიჭებს –
ზურაბ და დანი –
მე ახლა მხოლოდ თავისუფლად
სიარულს გაჩვევთ,
ვით გაუხედნავ თვალსაცერა პატარა ბუღებს,
მაგრამ სულ მალე დიდსა და მძიმეს –
მე საქართველოს სიყვარულის
დაგადგამთ უღელს,
აბა, თქვენ იცით, თუ როგორ გასწევთ“.

ეკითხულობთ რა ვაჟა ეგრისელის მიერ საკუთარი შვილებისადმი მიძღვნილ ლირიკულ ლექსს, აუცილებლად გაგახსენდება ბრძენი ილია ჭავჭავაძის ნათქვამი: „ერი თავისი სულით და გულით იმ ტურფა საბაღნაროსა ჰგავს, საცა რუსთაველის სიტყვით ერთი მიდის და მის მაგიერ სხვა მოდის, თვითონ ბაღნარი კი არის და არის მუდამ მწვანე, მუდამ დაუჭკნობელი, მუდამ ყვავილოვანი, ია-ზამბახ-ვარდგაშლილი“.

„რკინის მკვნეტავ და საცრისთვალეა –
ჩვენს დიდ წინაპარს
თავზე მუშლივით

ეხვია მტერი ავი, ურჯულო.

მოკვდა და...

მიწის ცივ სიჩუმეში –

ხელში ფარ-ხმალი აქვს ჩაბლუჯული“.

ეს ლექსი რომ წაეკითხა აკაკი წერეთელს, ვაჟა ეგრისელს აუცილებლად მიუძღვნიდა თავის გენიალურ ნაწარმოებს „თქვენი ჭირიმე“, – წერდა აწ განსვენებული პროფესორი ჯოდორ დადიანი.

სახელოვანი წინაპრებისა და ღირსეული მემკვიდრის ლექსები ერის საბრძოლო სულისკვეთებით დამუხტავი და მრავალჭირგამოვლილი ქვეყნის საბოლოოდ აუცილებლად გამარჯვების ნუგეშმცემელი, წარუვალი ჰიმნია.

ილია ჭავჭავაძე გვასწავლის, რომ მამულისათვის თავდადებულ გმირებს, ჭეშმარიტ პატრიოტებს წარმოშობს და ავაჟკაცებს ხალხის ცხოვრების წიაღი: „იქ კი, საცა ეგ მადლიანი ძალა შემოქმედებისა აღძრულია, ადამიანი გრძნობს, რომ იგი შვილია გუშინდელისა, მოჭირნახულეა დღევანდელისა და დამბადებელია ხვალისა. წარსული, აწმყო და მომავალი ერთ რთულ დაურღვეველ ჯაჭვად მიიჩნია და იმ ჯაჭვში თავისი თავი რგოლად, წინასა და უკანაზე მტკიცედ გადაბმულად. მაშინ ადამიანი თავის თავს მართლაც და ადამიანად სცნობს, ეგ ცნობა საკუთარის თავისა ღირსებას უღვიძებს, ჩაგრულ ყოფას ვერ ათმენინებს და დამკლავებული გამოჰყავს ცხოვ-

რების მოედანზედ საომრად და საბრძოლველად. გმირებს, სახელოვანს კაცებს, დიდებულ მოღვაწეებს ქვეყნისას – ეგ შემოქმედებით ძალი ცხოვრებისა კბადავს“. ეს წარუვალი დებულება შეგნებულად შეუსისხლხორცებია ვაჟა ეგრისელს, რომლის მხატვრულ ნაწარმოებში წარსულის, აწმყოსა და მომავლის ურთიერთკავშირის, ჰარმონიულობის აუცილებლობაა ჩაგვირისტებული.

ვაჟა ეგრისელი რამდენიმე ლექსში დიდოსტატურად ხატავს ქართველის თავგანწირულ ბრძოლებსა და მის საარაკო შრომისმოყვარეობასაც. პოეტი გვახსენებს, რომ ქართველი ხალხის ცხოვრების ქვაკუთხედი იყო შეგნებული და თავდადებული შრომა, რაც მას მიაჩნია უდიდეს და უწმინდეს მოვალეობად, ამ მოსაზრების ნათელი ილუსტრაციაა ლექსი „ვარძია“.

*

„ცეცხლის მახვილით
საქართველოს მოკლეს
წარსული –
მტრებმა?
და მერე თითო ნაჭერი
დარჩა ხალიფას,
შაჰსა და სულთანს?
მაშ,
რად მოისმის წარსულიდან ხმები
საჭრეთლის,

ქვის ტალანებში რად საღბუნობს
წარსულის სუნთქვა“.

ღიას, „წარსული – მკვიდრი საძირკველია აწმყო-სი, როგორც აწმყო მომავლისა. ეს სამი სხვადასხვა ხანა, უამი, ერის ცხოვრებისა ისეა ერთმანეთზე გადაბმული, რომ ერთი უმეორეოდ წარმოდგენელი, გაუგებარი და გამოუცნობია. ამიტომაც არის ნათქვამი ბრძენისაგან, რომ აწმყო შობილი წარსულისაგან, არის მშობელი მერმისისაო. ეს სამთა უამთა ერთმანეთზედ დამოკიდებულება კანონია ისეთივე შეუცვლელი და გარდაუვალი, როგორც ყოველივე ბუნებური კანონი“.

ცნობილი ჭეშმარიტებაა, რომ ნამდვილ პოეტს ძლიერი ემოცია აწერინებს ლექსს. ძლიერ ემოციას კი ძლიერი გრძნობა ჰბადებს. მაისის ვარდებივით ჰყვავიან ვაჟა ეგრისელის ლექსები, რომლებიც მთლიანობაში შეიცნობა. აქ მუსიკა, ფერი, სიტყვა ერთ განუყოფელ შენივთულ სამებად გვესახება და ამოუწურავია, გამოუღვეველი გაგებისა და თანადგომის, თანაგრძნობის საუნჯე, ნაბოძები პოეტისათვის ღვთიური სიყვარულით და მაინც ბედნიერად გრძნობს თავს, რამეთუ:

*

„ომი...

ეიჟინა მეციხოვნეთა...

სამშობლო მიწის ბაღახის ღერი –
ებნიათ გულზე ჩვენს დიდ წინაპრებს.
და მათი კვნესა...

ზღვის მოთქმა და
წუხილი მწერის,
ისლით დახურულ ფიქრთა ჭერქვეშ დავაბინადრე“.

თითოეულ ხესა თუ ბუჩქში, ყვავილთან თუ ბა-
ღახის ღეროსთან, შვილსა თუ მშობელში, დასა და
ძმაში, ამხანაგში, წინაპარსა და მომავალ თაობაში,
სამყაროს ყველა ძარღვში ხედავს პოეტი მამულის ხა-
ტებას და მთელი არსებით ემსახურება სიკეთისა და
სათნოების მაღალი ზნეობრიობის ჭეშმარიტ საქმეს.

*

„მწუხრიდან –
დიღამდე
მამა-ღმერთი,
აშკარად და ხან ფარულად,
ოქროს ქვიშა ნარევ ვარსკვლავებს –
ცის დიდ საცერში ცრის.
მზის და მთვარის სიყვარული –
უსასრულობაა ცის“.

ცნობილი კრიტიკოსი გერონტი ქიქოძე წერდა:
„მისი თვალები ბუნების მოვლენათა გადამღები აპა-
რატია, ისეთივე ობიექტური, როგორც კამკამა ტბა,

რომლის ტაღლებში მთის მწვერვალები და ბუჩქის ძირები ერთნაირად გამოსჭვივიანო.

ვაჟა ვერისელის ლექსები გზიბლავს და დიდხანს მოგყვება სიამოვნების გრძნობა. მისი პოეზია სევდაა ნეტარი, შვებაა მწუხარე და ნოსტალგიაა შორეულის გამოსხმობისა. ის ხალასი პოეზიაა, რომელსაც ხალხის გენია წარმოშობს. ის განსაკუთრებული მოვლენაა ჩვენს ქართულ სინამდვილეში, იგი მუდამ გაგვაოცებს თავისი შემოქმედებითი ენერჯით, ტაღანტით, მხატვრული მრავალსახეობის გამოვლენით, – ჯერარსმენილი მოტივებით, ინტონაციებითა და კეთილხმოვანების სასწაულებით:

*

„ყველა ერთად ავისრულე,
თუ მქონია რა სურვილი,
რადგან შემწედ კვლავ მყავს
ქრისტე.
სიყვარულით დაისრული –
სტრიქონს ელვით ვაგვირისტებ“...

ამ სტრიქონების მიღმა ჩვენი გამოჩენილი პოეტის შემოქმედებითი ბიოგრაფიის ფურცლებია. თავდაუზოგავი და შემართული შრომით, პოეზიის უსაზღვრო სიყვარულითა და პროპაგანდით, სიახლის მუდმივი ძიებით.

თუ თვალყურს ვადევნებთ ვაჟა ეგრიხელის შე-
მოქმედებას, შეუძლებელია სიამაყით არ აღვნიშნოთ
მისი სულიერი სიმდიდრე და მშვენიერება. პოეტი
ნამდვილად გულწრფელია მაშინ, როცა ხსნას მამუ-
ლის სიყვარულში ან მისდამი ერთგულ მსახურებაში
ხედავს:

*

„ვით აპოლონი ან ვით ჰერმესი,
მსურს რომ სიყვარულს
ვთესდე ან ვმკიდე
და სანთელივით ასე დავიწვა.
მოხსენით მზე და...
მზის მაგიერ
ჩემს გულს დავკიდებ
და მწამს გაათბობს მთელ დედამიწას“.

პოეტი აღსავსეა მზის ენერგიით, უფრო მეტიც,
იგი მზის შვილია, ლაჟვარდისა თუ ქარის ძე, ამიტო-
მაც ბედნიერია, რამეთუ მისი ფიქრები მსოფლიოს
უკიდებანო საზღვრებს გადასწვდენია:

*

„მე ხელისგულზე მიდევს სამყარო,
მზის ენერგია ჩემშია და
არ ვარ უძლური.
ჩემმა ფიქრებმა შემოიარეს –
დედამიწის ყველა კუთხე.

ყველა კუნჭული,

რომ ოდნავ მაინც მოაშუშონ არსთა იარა“.

ეს სტრიქონები დაუნჯებული ადამიანის ფიქრისა და აზრის შედეგია, რომელიც გულწრფელობისა და სიმტკიცის, რწმენის პოსტულატად აღიქმება. პოეტის ამადლებული გრძნობით ანთებული, ჭეშმარიტად რომანტიკული სული იმორჩილებს ვნებებს და საკუთარ ძალებში ღრმად დაჯერებული, კარგად დაცულ ციხესიმაგრეს აღმართავს თავისი საკუთარი სულის ფარულ მწვერვალებზე. საქართველოსადმი განუმეორებელი სიყვარულის ძალა ასაზრდოებს პოეტის სულსა და გულს, მთელ მის პოეტურ ცნობიერებას:

*

„მე ვარ ბატკანი,

შენდა ზვარაკად,

შენი სიყვარულის ხეზე მიბმული,

როდესაც გიჭირს

მადევს მგლისფერი.

სხვა არაფერი...

შენით ვდიდგულობ;

სამშობლოვ ჩემო!

შენი მიწის და ფეხის მტვერი“.

აქაა ჭეშმარიტად ადამიანური ვნებები, სიყვარული, სასოწარკვეთილება, აღტაცება, სწრაფმომდინარე წყურვილი ტრფობისა და დაუვიწყარი პლასტიკუ-

რი სრულქმნილება, რომელიც მამულისადმი უიშვია-
თესი სიყვარულის გრძნობითაა გადმოცემული.

*

„თითქოს და ჩიტის ბუდეა ღამე –
მოწნული ეღვით და
ღრუბლების ბალახით,
მთვარე დედაჩიტობას იუინებს,
ჩეკს და ჩეკს მნათობებს...
და მერე სხივებად,
ჩამოდის ჩვენამდე იმათი ჟიჟივი...“

აქა პოეზიის ფანტაზიის მაგიური ხელისშეხე-
ბით დახატული სიცოცხლის სიყვარულის მომხიბ-
ვლელობა. ღამე – ჩიტის ბუდეა და დედაჩიტის –
მთვარის მიერ გამოჩეკილი მნათობები ოქროცურვილ
სხივებად ეფინება დედამიწას...

„ვაჟა ეგრისელის პოეზიის თემატიკა მრავალფე-
როვანია, პოეტს აწუხებს საკაცობრიო ტკივილები.
დიდ ადამიანთა მძიმე ხვედრი. ჯორდანო ბრუნო და-
იწვა საკუთარი რწმენის კოცონში“. ფუჩიკი აწამეს,
შავი ნილოსი გლოვობს გმირ მამლუკებს, რომელ-
თაც „ცივი დიდება და ვაჟკაცობა ცად აღიმართეს
პირამიდებად. „ხშირია მგზავრობა წარსულში“, ამ-
ბავთა მოზაიკა, ისტორიული მოვლენების გაელვება.
„ეკლგამოღადრულ ომებიდან მოისმის ქშენა ბრძო-
ლით დაღლილ მიდიელთა და ქაღდეველთა, და ჩა-

მონგრეულ ციხის კედელთან, ვით მეციხოვნე, თვლემს დაღლილი სისხლი და რწმენა“.

უნდა ითქვას, რომ ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში, სადღაც გაიყვებინა გამოჩენილი რომანტიკოსი პოეტის შთაგონების ექო.

გრიგოლ ორბელიანის მარადუამს უკვდავი პოეზიის შთაგონებით ბრწყინვალე ლირიკული ნაწარმოებების დაწერა მეტისმეტად ძნელია, მაგრამ საამაყოა, სასიქადულოა, რადგანაც გრიგოლ ორბელიანი მრავალგვარად სახელოვანი კაცია. „კაცი, რომელზედაც ერთს ევროპულს გაზეთში ნათქვამი იყო, რომ ერთი უდიდესი ლირიკოსია ამ მეცხრამეტე საუკუნეში. სხვისა არ ვიცით და ჩვენ კი ისე გვგონია, რომ გრიგოლ ორბელიანს, როგორც პოეტს, წინ ვერავინ გადაურბენს ჩვენში, ამ მეცხრამეტე საუკუნეში“.

გრიგოლ ორბელიანის შემოქმედებით შთაგონებულმა „გრძნობა-გონება გაწმენდილმა და გაფაქიზებულმა“ ვაჟა ეგრისელმა ზეციური მადლი შთაბერა თანამემამულეებს სულსა და გულში. მსჯელობდა რა ამ საკითხის შესახებ, აწ განსვენებული პროფესორი ჯოდორ დადიანი წერდა: „...საინტერესოა ვაჟა ფშაველას მოსაზრება, რომელსაც ეტალონის მნიშვნელობა აქვს. სახელგანთქმული მწერალი თავის ლაკონურ სტრიქონებში მართებულ დასკვნებს აკეთებს: „ჩვენში ძალიან სათაკილოდ და ვითომ ნიჭის დასამცირებლად მიაჩნიათ მწერალზე სხვისი გავლე-

ნა. მე კი ეს წესიერ, საღ, ნორმალურ და აუცილებელ მოვლენად მიცნია იმ კანონის ძალით, რომელსაც ჰქვია კანონი თანდათანობისა. აქ საკვირველი არა არის-რა, გამოჩენილი რუსების კრიტიკოსი ბელინსკი, განა ტყილად ამბობს სახელოვან რუსეთის პოეტს პუშკინზე: რომ დერჟავინი არ ყოფილიყო პუშკინიც არ იქნებოდაო... ზემოქმედება მწერალზე აუცილებლად საჭიროა, უამისოდ მწერალი, ცარიელი, უშინაარსო არსება იქნებოდა. ზღვაში ბევრი სხვადასხვა წყალი ერევა, მაგრამ ზღვას მაინც ზღვა ჰქვია და ზღვაც იმიტომ არის, რომ ყველა იმ მდინარეთ იტევს, ისისხლხორცებს და საკუთარ დიდებულ სახელს არ ჰკარგავს“.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ერთ-ერთი ნიშანდობლივი მახასიათებელი ის გახლავთ, რომ აქ საჭიროებისამებრ გაპიროვნებულია ისტორიული ფაქტები, მოვლენები, რეალიები.

ტიპობრივი ისტორიული თემატიკა დომინირებს ლექსში „და ახლა მტკვარი“:

*

„კრწანისის ველზე
მწუხარებად
დგას ობელისკი
და არაგველთა სისხლისფერი
ყაყაჩო ყვავის.

ჟამი კი ცაზე –

მზის ცალ ბორბალს
კვლავ მიაგორებს.
და ახლა მტკვარი,
მღვრიე და შავი,
ჩემი სამშობლოს –
ბედუკუდმართ წარსულს
მაგონებს“.

პოეტმა ვაჟა ეგრისელმა ამ შესანიშნავი ლექსით გაგვანდო ბუნებასთან სიახლოვის ცხოველი განცდა, პოეტს აწვალებს კრწანისის ველზე მღვარი ობულისკი, სისხლისფერი ყაყაჩოების ხილევა. ამ უმწეო, მაგრამ თვალწარმტაცი ყვავილის ხილვით, პოეტმა თითქოს მიაგნო უხილავს და ჩვენც გვაზიარა ამ სილამაზის ჯადოსნურ საიდუმლოს: „და არაგველთა სისხლისფერი ყაყაჩო ჰყვავის“.

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწყვეტი წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

ერთუროს სდევნ ღურჯ ნაპირთან –
ზვირთთა თეთრი
ბელები და ბოკვერები,
ცა, ვით დედა, უთვალთვალეს,
ვარსკვლავების ოქროს ტახტზე
ჯდება მთვარე,
ვით მგოსანი ჩანგის ყელის მოღერებით.

1963

იმედი

კარგი დღეები,
ობლის კვერივით,
ვარსკვლავთა მიმქრალ ნაკვერცხლებზე
ნელა ცხვებიან,
სიცოცხლის გზაზე თუმც ნათელი
ბნელმა დანისლა,
და მაინც რა ქნას ქემ –
ადამისამ,
ერთადერთს –
იმედს, ვითარცა მზეს,
მიფიცხებია.

1979

გაიელვა მეტეორმა
და გაბარჯდა ღამე –
მუხად,
ვარსკვლავებმა იწყეს როკვა,
ნათელს –
ოქროდ გადმოქუხარს,
ცამ შეუდგა მთვარის კოკა.

1995

პატარა ტალღა

ქვიშაზე ყრია მარჯვალე ქაფის,

სურს,

მაგრამ ვეღარ ამოდის მაღლა,

ნაპირს უკოცნის დაღრეჯილ ლაშებს –

შორით მოსული –

პატარა ტალღა,

ღონემისდილი, ცივი და მლაშე.

1959

33

ოცდაცამეტს –

ქრისტეს ასაკს გადავცილდი...

რა ვქნა ჩემო!

წელს, ვით ელვა, მისდევს წელი,

მიწა კი ცას –

ვარსკვლავების კერტებიდან,

რძეს კი არა,

სულმთლად რძისფერ

ნათელს წველის.

1974

8000

რგაათასი წლის იქიდან,
ამორძალთა ვისმენ კივილს,
სელევეკეს¹ და სეზოსტროსის² –
იძირება წყალში ტივი,
იბერთ სისხლით იღებება –
კამკამა ტბა –
მეოტიის³.

1967

¹ სელევეკე – ძველ იბერთა მეფე (დაახ. 7500წ.)

² სეზოსტროსი – ეგვიპტის მეფე (დაახ. 7500წ.)

³ მეოტიის ტბა, შავი ზღვა. (ზღვად იქცა დაახ. 7500 წლის წინათ.)

ჩვენი სულის საფლავი

სანამ თეთრი დღეები,
 ღურჯი ორქიდეებით,
 ყოფნას –
 მტვერში დაფლავენ,
მანამ ჩვენი სხეული,
 არის ცისკენ მზირალი –
 ჩვენი სულის საფლავი.

1981

მ ა შ ი ნ შ ა ვ ი ზ ღ ვ ა

ნაპირთან მსხდარი ღოდები,
ვით აღრე,
ახლაც სღუმან,
მაგრამ შოორეულ წარსულს,
როცა იგონებს კოლხთა,
მაშინ შავი ზღვა ჩუმად,
ისევ უმატებს ოხვრას.

1967

დედამოკა

ვითარც მუმილი მუხასა,
შესევია ჩემს კოლხეთს,
თურმე მტერი უხამსად,
კოლხმა რაინდებმა კი,
ციხე-გოჯის კედელთან
წამს რაშები მოკაზმეს...
გვიყვებოდა ლეგენდას –
მამა “დედამოკაზე”.*

* დედამოკა – ფეხმძიმე ქალი (მეგრ.)

ღამით აღმაშენებელი

იყო დრო, როცა ხაფი “ზახილით”!
უვალი გზით და ბილიკებით
მტერს რომ შეფსკვნიდა,
და აწ მოხუცი...
და აწ ხნიერი,
ღამით გადმოდის ის გელათის
საყდრის ფრესკიდან
და მიდის დიდგორს,
და ბრძოლის ველს ათვალიერებს.

1991

ჩემი სამეგრელოს მთები,
თოვლის წვერს რომ მოუშვებენ,
იქცევიან წამს მოხუცად,
დაეძებენ გზას ახლებურს,
და უწვდიან ხელს –
კოლხურ ცას,
ხვია – ხვია ვარსკვლავებით
დასახლებულს.

1964

ვარსკვლავების ნიაღვარი

სადღაც,

ზესკნელს მიკარგული,

სულ პატარა,

ერთი ცილა –

მთვარე სივრცეს თვის სიობლეს

მიაბლავლებს,

ადიდებულ,

საქართველოს მაღალ ციდან,

კვლავ გადმოქუხს ვარსკვლავების

ნიაღვარი.

2000

პვირტი

აპრილს ვარდებში უწევს –
ჩემი ედემის ბაღი,
ნიაფი აკვანს ურწევს...
პირს აღებს თოთო კვირტი,
თითქოს და ამბობს –
აღუ!

1954

კოლხი და ფშაველი

როდესაც მამრთაგან არ დარჩა არავინ,
როდესაც საკლავი,
თვით დაკლა სანათამ,
როცა პოეზიის მინდვრებში შებინდა,
მაშინ ის –
ფშაველი
ქართლს მოდგა მთებიდან,
კოლხი კი ზღვიდან და...
წყვდიადი განათდა.

1997

ცას და მიწას შევეხიდე

გადაშლილი კიდით – კიდე,
ზღვაა –
ჩემი საესავი,
ვარსკვლავები მერე კიდე,
შუბისტარზე მდგარ
მზესავით,
ცას და მიწას შევეხიდე.

1966

სანებს, სანიკებს, სუბარებს

შორეულ წარსულში,
აღდგომის კუნძულზე,
მცხოვრები კოლხი –
ვარსკვლავით უბარებს:
სანებს,
სანიკებს
და სუბარებს,*
რომ გაცდნენ მთოვარის მოსახვევს,
ისინი მიწაზე –
პირველნი დაეშვნენ,
ვითარც ცისიერი მოსახლე.

1971

* უძველესი კოლხური (ქართველური) ტომები

ხ ი რ ო ს ი მ ა

“მარტო გულია პოეტი.”
რენე შენიე

პოეზიის ატომგულით,
დედამიწას რატომ ვუვლი?
როს მთიები ნახირობს!

შენ გხმობ, ხიროსიმა,
ხიროს...

ლექსებს მეც ვწერ მარტო გულით,
მეც სხვებივით ვჯახირობ.

1956

300 ფშავი კიკლოპი

მთიდან გადმომდგარი,
ვით ფშავი კიკლოპი,
შენ ხარ პოეზიის ტარიგი,
წუხილის ნატეხით
და ჭიქა ღვინოთი,
სოფლის შარაზე სიკვდილი მიმოდის –
საფლავებსა და
ცრემლებს არიგებს.

1991

გაზაფხული

კვირტებს პირი დაუღიათ,
ტყეს სიმწვანე
უჩქევს ხიდან,
ცოც წყართა ღიღინია,
და იუბი –
ბუჩქებიდან –
მკრთალ სიღურჯეს იღიმიან.

1960

ღაჟო

საქართველოს ლაუვარდოვან –
ცის და მიწის
მგალობელი,
მე გახლავართ ჩიტი ღაჟო*,
უფალი მყავს მწყალობელი,
უნდა მალე ვირიჟრაჟო.

1956

* ღაჟო – ბუღბუღი, მაფშალია (მეგრ).

შიშის ტოტზე შემომჯდარი
ელვა,
ჭეჭა და ქუხილი,
ადარ აკრობს ზეცის ახოს,
გაფოფრილა –
მზე კრუხივით,
და დასავლით ხვატს და სიცხეს
მიკრიახობს...

1961

**შენს ნაწნავზე ჩამოვიხრჩო
თავი**

ზღვა ნაპირზე ბრაზით სცემდეს
ბოლთას,

გვარიდებდეს თვალს

მთოვარე მორცხვი,

მსურს, იქ – სადაც შენი სუნთქვა
ჰყვავის,

ამაყად მდგარ –

შუა ორი ბორცვის,

შენს ნაწნავებზე ჩამოვიხრჩო თავი.

1986

ოცნების ძალაძი

ჩამავალ მზით გადმოსული –
ეკიდება ფიქრი ალად,
გზას მშვენიერს
და ახლებურს,
ვჭვრეტ ოცნების
ღამაზ ქალაქს,
ღმერთებით და ვარსკვლავებით
დასახლებულს.

1977

ცა – სამარეა თამარის

წამით წარსულს რომ გვინათებს

ელვა –

სულია თამარის,

მისი ხმა – დილის საარი,

და საქართველოს ცა არის –

მეფეთა – მეფის სამარე.

1979

ქირონი

ღრუბლები კი –
ფიქრებია,
მთვარე –
ღამის აზრი არის,
უსაზღვრო და უნაპირო,
ვით ჰერაკლე,
ბრძენთა გონს რომ მაზიაროს,
კვლავ დავეძებ კენტავრ ქირონს.*

1958

* ქირონი – სიბრძნის მაზიარებელი.

ვითარც ღაჭითს

ჩემს სამშობლოს ღირსეულად,
რადგან ვეღარ ვუგალობე,
ვითარც ღაჭითს,
მეც დამადგით გულზე ფეხი:
საქართველოს –
უპირველეს –
ჩანგის მპყრობელს.

1976

არც ხეთები, არც ხათები

(საქართველოს)

გკლავდნენ,

მაგრამ ვეღარ მოგკლეს,
ვისიც გეწყო მკერდს თათები –
ადარ შერჩა უამს არც ერთი:

არც ხეთები,

არც ხათები,

ბაბილონი და სპარსეთი.

1991

მეფე კარა – ინდაში

ნანას ტაძრის ამგები –
მეფე კარა – ინდაში*,
ვინ იცოდა აქამდის,
რომ ის იყო ხელმწიფე
შუმერის და
აქადის.

1963

* კარა – ინდაში (პროტო ხანდი) ბაბილიშის იმპერიის მეფე (1470 ძვ.წ.ად.)

მზე ადგას ღამის სამზეოს

ცით ჩამოსული წყალობად –
ნათელი დილის ნამზეა,
ყრია ღრუბელში –
ბელტებად,
მზე ადგას ღამის სამზეოს
და მთვარის –
თეთრი სვეტები.

1984

დღეს საქართველო თითქოს ჯუნგლია
და სიძულვილის
არ ჩანს ნაპირი,
ძმას არ სურს ძმისთვის
თვალის შევლება,
სამშობლოვ ჩემო!
ზოგ-ზოგ ვამპირებს და მიზანთროპებს
რა ეშველებათ!

1993

ველარ ვისენებ

შავი ზღვის ტალღა

და ცა კოლხური,

წარსულს

კვლავ მიქნევს დაფნის ტოტივით,

საოცარია,

კარგად მახსოვს ტბა – მეოტიის

და მღელვარე პონტო ევქსინის,

ღალატისა და მწუხარების

მზით შეღვესილი,

მაგრამ მედეას და აფსირტეს

ველარ ვისენებ.

1959

ჰერაკლეზად და თეზევზებად

მომხდურს რომ შიშის ქარად უვლიდა,
ბევრი გვეოლია თურმე
მხედარი,
გვეზრდება მოდგმა ჰერაკლეზად
და თეზევსებად,
დღეს კი, მამულო!
შენს შემხედვარეს,
რა ვქნა,
თვალი რომ ცრემლით მევსება!

1991

შავი დღეების მდინარეებმა,
ცისფერი ბაღი გადამითელეს
და აყაყანდნენ, როგორც ბატები,
არც ვარდისფერი,
არც მზისფერი,
და არც წითელი,
მოდის სიკვდილის თეთრი ხატება.

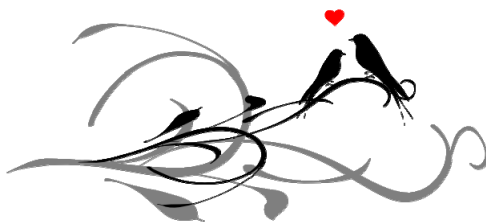
2004

წამოწოლილ ბუმბერაზ მთებს

ნისლში მდგარი მწვერვალები,
თეთრი ჩალმით
ჰგვანან ყენს,
მზის აღერსში დე, დაიწვან...
ფეხზე ვერვინ ააყენებს –
წამოწოლილ ბუმბერაზ მთებს
და წაქცეულ დედამიწას.

1968

თან დამდევს და ბედისწერა,
ათას ხვანჯს და
ხიფათს მიწყობს,
მაგრამ შენი,
ფიფქისფერი ღიმი მყოფნის,
რომ სრულიად დავივიწყო,
სიცრუე და სივერაგე –
წუთისოფლის.

2001

ბარები და ნიხბები,
სანამ კუბოს არყოფნის,
სიხუმეში ჩაფლავენ,
ყველა ტირის უკლებლივ,
ვჭკვრებ, ლოდზე ზის სიკვდილი,
ვითარცა მესაფლავე
და მშიერი სიცოცხლეს მგელივით
ილუკმება,
წყლად კი ცრემლებს აყოლებს
ნორჩი ჭირისუფლების.

1993

შენი ლექსების სასახლე

ცის კარებს ხელის ცაცახით
ფართოდ გიღებენ ჰორები,
მიტომ, რომ შენი ლექსების
ცამდე აწვდილი სასახლე –
ნაგები არის სულ ბროლის
და ოქროს მეტაფორებით.

1996

მირაპოს ხიდი

სენას,

ვით მტკვარს, დავცქერი,

და ცისფერი ტალღები –

ზნეს იცვლიან მარტივით,

ისმის ძველი მოტივი –

წარსულ დღეთა ფოთლების:

“მარტოობას” უჩივის აღფონს

დე ლამარტინი,

“შაშვს” და “წყაროს” უგალობს

თეოფილე გოტიე,

“შემოდგომის სიმღერას” ჩურჩულებს

შარლ ბოდლერი.

1979

საუკუნეთა ჯებირები,
რომ,
მტრობის ღვარცოფს ვერ აკავებენ,
ატილას ველური ჰუნებია,
ღამის გზაზე კი
დაყრილი ვარსკვლავები,
ბრმა მთვარის ჯოხის ნაკაკუნებია.

1959

ვმადლდები მთვარისკენ

მზეს და სინათლეს –
სივრცეს შვეტირი
და ცაზე –
ვარსკვლავებს ვარისხებ,
დედაო ღვთისაო,
მეც ნათლისსვეტივით,
ვმადლდები მთვარისკენ...

1986

როგორც გოეთეს

ლოცვით დაღლილი,
სტრიქონების თეთრი სანთლებით,
წმინდა ხატებთან დგება პოეტი,
და ცის ღუმელი –
მზის ამბორია,
– მეტი სინათლე! –
როგორც გოეთეს,
სურს სიკვდილის წინ,
ვითარც ცეცხლი და ქარბორია.

1997

ქრიან საუკუნენი

რუასი წლის იქიდან –

მესმის ჰანგი მესხური,

ვარსკვლავები ზეცაში

უშქარ ღამეს ათევენ,

ქრიან საუკუნენი...

მე თავზე დამესხურა

უკვდავ სხივთა ნათელი.

1970

არც ფრიქსე ჩანს, არც აფსირტი

წუხს ფაზისი...

ღელავს პონტო

და გულში დარდს ველარ

იტევს:

სად წავიდნენ, ვერ გაიგეს,

არც ფრიქსე¹ ჩანს,

არც აფსირტი,²

ხმობენ სანებს და სანიგებს

კორაქს-კოლებს

და კასიტებს.³

1964

¹ ფრიქსე (ბერძნ.) ათამანტიისა და ღრუბელთა ღმერთ-კაცის ვაჟი, (ჰაღვს ძმა).

² აფსირტი – აიეტსა და ასტეროდეს ვაჟი (მედეას ძმა).

³ სანები, სანიგები, კორაქსები, კოლები, კასიტებ-კოლხ წინაპართა ტომები.

სიამაყე და სიბრძნე რუსთველის

ვით დიდი მთები და მწვერვალები –
 პონტოს მწუხარე ზღვაში
 აბზინდა –
ის, რაც დიდ ვაჟას დარჩა უთქმელი,
 შენი ლექსების –
 ფარზე აზიდე –
სიამაყე და სიბრძნე რუსთველის.

1972

წელში მოხრილი და თვალბედითი
ცივად დაგვცქერის მთვარე,
ვითარც დედინაცვალი.
სამარის მიწის მოისმის კვნესა,
მოსუცი მამა,
მთელი ღამე ვარსკვლავებს თესავს,
თავზე გვაცვივა ოქროსფერი
სხივთა მარცვალი.

1966

ენძელები და იეზი

ტანწერწეტა ეს ხეები –
ხემი ნორჩი დაიეზი,
ჩასცქერიან ნამის სარკეს,
და აპრილის ბუჩქის ძირას –
ენძელები და იეზი –
აწკრიალებს ზანზალაკებს.

1961

ქართული სიტყვა

ათას ჭირგადანაყარი –
დრომ,
და მტერმა ვერ დაძლია
სიტყვა –
რუსთველის ნაჭკედი,
ააგო სვეტიცხოველი
და გამოკვეთა ვარძია –
ფიქრის და აზრის
საჭრეთლით.

1969

მითრა

უამს ცისკრისას სარქველები –
 მზემ მოხადა ვარსკვლავთ
 ჭურებს,
 სიჩუმეში ღრმად ჩაფლულებს,
 და სინათლით ცა დამითვრა,
 ანათებს და ზღვას აფუებს
 კოსმიური ცეცხლით მითრა*.

1961

* მითრა – მზის ღვთაება, (ცეცხლისა და კოსმიური ნათების შვილი).

**მთვარე თითქოს და არის
ყამარი**

ჭექა – ქუხილის ხმას რომ გავიგებ,
მე ამირანზე ზღაპარი კვლავ
ამედევნება,

მთვარე თითქოს და არის ყამარი,
შავი ღრუბლების
დევენ მღვერები...

სინამდვილეში,
შეთვალული ვარსკვლავთ მტევნებით –
აალებულა ზეცის კამარა.

1996

ნათელმსმენს და ნათელმხილველს,
ნატვრა როგორ აუსრულდა,
ციდან,

ვიდაც უხმობს: “მალე!”

მიწაზე მზე გადასულთა –

გულის ყურს და

სულის თვალებს.

1993

როგორც დიდი მტბევარი

არსაიდან მოსული
და არსად მიმავალი,
ამქვეყნიურ ცოდო – ბრალს –
ცის სიშორეს შეჰკივი,
ციცქნა დედამიწაზე მარადღაუტევარი –
ექებს “ოქროს მდინარეს”,
ვით ბრძენი მოდრეკილი,¹
ან “წყაროს ცხოვრებისა”,
როგორც დიდი მტბევარი.²

1960

¹ მიქაელმოდრეკილი – პოეტი ჰინოგრაფი Xს

² იოანე მტბევარი – საეკლესიო მოღვაწე, ჰინოგრაფი Xს

ვარსკვლავების შესადრილია

აქ ხმა – სინათლის,
იქ კი – მაცელის,
ვითარცა აღრე ერთად ივლიან...
და ცის ბობოქარ
ოკეანეში,
მთვარის თეთრ ხომალდს შორს
მიაცილებს –
მზით შენიღბული –
ვარსკვლავების ესკადრილია.

1968

300 დამოკლეს მახვილი

თუმც გამჩენი სანთლად გვინთებს
ვარსკვლავებს,
მაგრამ მაინც ცბიერი და ფლიდია:
არ სურს თვალი კარგად
რომ გავახილოთ,
და ჩვენს თავზე მთვარე ისე ჰკიდია,
ვითარც შიში და
დამოკლეს მახვილი.

1999

ვენახს,

უამთა შესაკრობად,

ჩამოკიდა ღერწმის ყულფი

და მტევანი სიყვარულის –

სიცოცხლის ხეს მიადგა,

მიტომ ადგას თვალი უფლის –

“ჭილ-ეტრატის იადგარს”.

2001

გვიახლოვდება იგი

(დღს –
ზინას ხსოვნას)

დაიმსხვრა სულის მინა,
აწ, ვის რა უნდა ვარგო,
ჩვენგან წავიდა ზინა,
ჩემო გუტავ და მარგო!
დღეებმა გადაფურცლა –
ჩვენი ცხოვრების წიგნი,
სიცოცხლე ერთი ციდა –
ჩვენი აქყოფნის ციდან –
სულ დარდს და წუხილს ცრიდა,
გვიახლოვდება იგი,
დღეს, სამი დაგრჩით ცხრიდან.

2002

უღმერთო და ურწმუნონი,
ქრისტეს არა,
ბუდას ბაღებს,
სულ ედემად ასაღებენ,
ღამის კარებს –
მზე კვლავ აღებს,
მთვარის მოხრილ გასაღებით.

2004

მზება შენი აურა

ულტრა წითელს...

იისფერს ხელგაწვდილი მისტირი,

სანამ ცას ვარსკვლავების

მღუმარება შეშლიდეს,

და გსურს ოკულისტივით¹

მეექვსე თუ მეშვიდე

ფერთა ელვა აყარო,

რადგან ბნელით მოსილი მზება შენი

აურა²

ყოველ დილით სამყაროს

ქრუანტელად რომ უვლის.

1988

¹ ოკულისტი – თვალის ექიმი

² აურა – (ბერძ) aura – ნიავის ქროლა.

მღუმარ ცეცხლთა სვეტები

არყოფნისკენ მიჰყავხარ –
 ღღე და ღამე ძილ-ღვიძილს;
 გამჩენს დასაღუპავად
რა ქნას, არ ემეტები,
 და ვით პოეტს –
 წინ გიძღვის,
მღუმარ ცეცხლთა სვეტები.

1995

შექპირს ცოდვა აწევს ღირის

გამოკრთება მეფის სახე –

ხან პროფილით,

ხან ანფასით,

შექპირს ცოდვა აწევს ღირის,

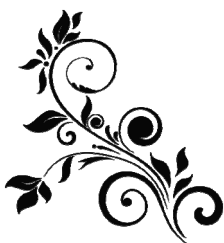
თუმც მისი გზა ცის –

დაფაზე,

ჩანს ბაჯადლო ვარსკვლავებით

დაწერილი.

1968

წინაპრის სულეზი

ქრისტე ღმერთის მიმდევართ –
მთელით ცის მადლობი
და კვლავ დაუსრულებრივ –
შორდებიან ახლობლებს,
წინაპართა სულეზი –
ვარსკვლავებში სახლობენ.

1962

შავ ზღვას ფერი აქვს შავი

ის მრისხანეა,

მაგრამ ზოგჯერ

აღერსიც იცის,

რომ წევს მშობლიურ მიწის

აკვანში განაბული,

შავ ზღვას ფერი აქვს შავი,

ძვირფასო,

განა გული.

1968

შენც ცა გელის ფარულად

თურმე კაცის ცხოვრება –
დღღია და მარულა:
შავ – დღეთა,
თეთრ ღამეთა,
შენ ცა გელის ფარულად,
როგორც უცხო პლანეტას.

2001

მზე იხრჩობა, როგორც ჰელე

ზვირთთა ღურჯი მთა-გორები,
გრიგალებმა გადათელეს
და მოჭრილი მკლავებივით,
კვლავ ჰკიდიათ თელეხს ტოტი,
მზე იხრჩობა,
როგორც ჰელე¹
და დელავს ზღვა ჰელესპონტის.²

1968

¹ ჰელე – ათამანდისა და ნეფელეს ქალიშვილი, ფრიქსეს და.

² ჰელესპონტი – პონტოს, შავი ზღვა.

მეხით დამფრთხალი ჯოგი ლოდების,
დაბლა გარბიან კვლავ
არჩევბივით,
კაეკასიონი – ნოეს კიდობანია,
და მთები წარღვნას
გადარჩენილნი
ღგანან –
სიმაღლეს ცას შებღავიან.

1986

ზ ი ძ რ ი

ანისისკენ,

ვითარც ცოტნე,

მივერი – ფიქრით,

უჩინო,

კოხტასთავთან მამულის,

ისევ ვდგავარ დარაჯად,

რომ, ვით მონღოლთ,

ჩვენ დამქცევთ –

სიკვდილი გ ა ვ უ ჩ ი ნ ო

და ავერიფო ხალხისგან

სიყვარულის ხარაჯა*.

1988

* ხარაჯა – ხარკი

დრო იყო,
ისე მიყვარდი,
ვითარცა რამინს –
ვისი,
ახლა კი აღარ მიყვარხარ,
ვისი ბრალია,
ვისი?!

1955

ღამის ორკესტრი

ხმა ჩამოდის ციდან მარადისობის,
სურდათ,
მაგრამ მაინც ვეღარ
მოკლეს ის,
დღეები კი მის დინებას ერთვიან,
და... ვარსკვლავებს უკრავს
ღამის ორკესტრი,
არ ჩანს,
მაგრამ ღირიუორი ღმერთია.

1964

სულ გარეთ დავხეებო

შინ აღარ მიშეებს სიცოცხლე
და ღობე-ყორეს ვედები,
ფეხებს მტკენს გზათა
კირ-ქეები,
სულ გარეთ დავეხეტები...
მოვკვდები...
და შინ ვიქნები.

1959

300 ტიტანიკი

ელის ეტლის ბორბლის ხმაურზე,
უცებ მიწისფერს
გადაიკრავენ,
მძინარ ღრუბლების
თეთრი გედები,
და ვარსკვლავები ატეხავენ ცაში
პანიკას,
მთვარე კი მზის რიფს წამოედება,
ჩაიძირება სიჩუმეში,
ვით ტიტანიკი.

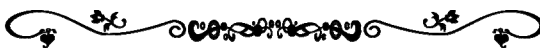
1979

ჭეშმარიტება

რადგანაც მოკვდავთ ცოდვა გვადევს
ათასი ფუთი,
მიტომ გაგვირბის წამი და
წუთი,
მიტომც დღეები ლუწიც და კენტიც
ამოსოფლიდან გვერეკება
არყოფნის კეტით.

2003

**სილამაზე არის თურმე ბუდე
შურის**

ცრემლიანი გვიხმობს რიწა,
ათონიც და აგუძერაც;
სილამაზე არის თურმე
ბუდე შურის,
ეს ცხოვრება არის თურმე
ძაღლეურძენა,
არ გეგონოთ ბუდეშური.

1995

ყოვნა მარადიული

იდუმალი სიშორე,
ოცნებამ რად ინატროს,
ისეც ცისკენ იურვის,
ვარსკვლავებში –
ბინადრობს,-
ყოვნა მ ა რ ა დ ი უ ლ ი .

1962

ცნობადის ხის მტევნები

მილიარდი წლის წინათ
გარდაცვლილი ფიქრები,
ღამით,
ვითა მთიები,
ცაში თვალებს ახელენ –
და იქ აუტანია სულს
ცოდვების სიმძიმე,
მზეზე დაუტევარი
და ზღვარგადამლახველი,
მიუწვდომელ წვედიაღში –
ოქროს მტევნად ციმციმებს.

2003

ვარსკვლავების ოქროს ნავეს

მამლის ხმამ რომ ირიურაუა
უცაბედად –
ცა დაბერდა,
დამე მაინც უნანავებს –
შორს მიმავალ
მთვარის გემს და,
ვარსკვლავების ოქროს ნავებს.

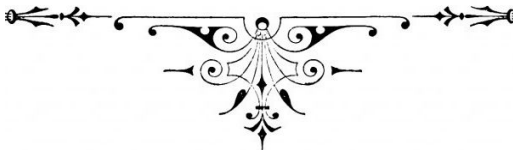
1980

ვით დიადი ზესთაზე

გვითვალოვალებს ფარულად
და ხელს გვიწვდის
რომელი,
ვით დიადი ზესთაზე
და ვით წმინდა მამანი,
მარად შეუცნობელი,
ძალი განუზომელი,
ფიქრი მიუწვდომელი,
უსაზღვრო,
უსამანო.

2001

ცამ გააკრა ბეჭზე მიწა

შუბლშეკრულმა და მრისხანემ
ცამ,
ვით ამირანმა დევი,
რომ გააკრა დედამიწა ბეჭებით,
ელვამ მოაწერა ხელი,
მზემ დაუსვა ბეჭელი.

1962

შენც შვილი ხარ ქრონოსის

შენიც ისე ხმიანებს,
ვით დავითის ფსალმუნი,
სამყაროს რომ აოცებს,
ხმა არის –
სამშობლოსი.

და ვითარცა ქაოსი,¹
შენც შვილი ხარ ქრონოსის.²

¹ ქაოსი – მარადისობის შვილი

² ქრონოსი – დროის განმასახიერებელი ღვთაება
(მარადისობა)

შვიდი შვიდგერი აურა

შვიდგერი ცისარტყელების
და ცის –
მეშვიდის ხმაურმა,
შეაკროთ მიწა დაღლილი,
შვიდი,
შვიდგერი აურა,
შენს სინათლეში გაბრწყინდა –
გეთსიმანიის ბაღივით.

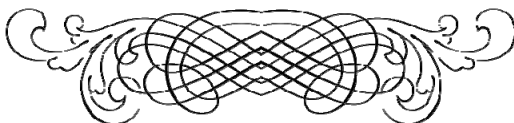
1963

8300

კოლხური სიმღერის მესმა მე მოტივი
და სისარულმა იწვიმა...
შავ ზღვასთან კი არა,
ტბასთან მეოტიის –
პოლუსზე იბერთა “არქტიკის”.
რვაათას სამასი წლის წინათ,
არც აქეთ და
არც იქით.

1960

ქამი

ქამი პეტრეს

პავლედ აქცევს,

იულიუსს –

იულიად.

ყოველივეს წვავს და

ნაცრავს,

აღმახნულს კი დაბლა ფარცხავს,

რადგან მარადიულია.

1980

ელვის ნათელზე ღება ღრუბლებმა
გუდა-ნაბადი
უცებ აიკრეს.
და მთვარის საცრით ოქროს ფერი
ისევ იცრება.
ზღვა ქარის ხელებს გულზე
დაიკრეფს
და ჟამს ცისკრისას გარდაიცვლება.

1971

მუტრიბნი და შაირმთხზველნი

გაკრთებოდა ელვის სიმი
და ისმოდა ცით ჰანგები,
ელვარებდა ღამის ველი,
ისხდნენ მნათნი,
ისე, ვითა მეჩანგენი,
მუტრიბნი და შაირმთხზველი.

1971

მთვარის თეთრი ფარდა ეშვება

ისმის სინათლის ფრთების შრიალი,
ჰყვავის სინათლე
და გავეშვებით –
მოდის ზეციდან უფლის წყალობა,
მთვარის ქათქათა –
ფარდა ეშვება
და ვარსკვლავები ნათელს გალობენ.

1998

ზარს ვარისხებ, როგორც მნათე

უუამოს და უხილავის –

სამრეკლოზე გადმომდგარი

და სიკედილის მწარე კერძი,

ზარს ვარისხებ, როგორც მნათე

და ვით დავით,

მეც დავეძებ,

მიუწვედომელ თვალთა ნათელს.*

1962

*“ნათელი დიდი” – (სახარება) მათე 4, 16

სიკვდილს ბარდება

სულ თითო – თითოდ აქვს მას
დათვლილი,

მონაც და მეფეც,

სრა – სასახლე,

ფაცხა და ოდა,

ყვავილები და ეკალ – ბარდები,
და ისე, ვითარც ადამის მოდგმა,

არსი ყოველი,

მიწას არა, სიკვდილს ბარდება.

1961

ვითარცა ადრე
პარას ჭალაში,
აშრიალებენ აპრილს
შინდები,
და რომ მზე ჩავა სიხუმეში
ღამის სათევად,
მაშინ მოხუც ცას –
სიმარტოვის შეეშინდება,
იშიშვლებს მთვარეს,
როგორც სატევარს.

1958

პილატუს და ჰეროდეს

ასე მოსდგამს ოდიდან,
 პაპის პაპის, პაპიდან,
 თუნდ რომ კლავდნენ,
 ქართველი
მაინც უნდა მღეროდეს,
 და მით ჩასცეს ლახვარი
 ყველა დროის შადიმანს,
პილატეს და ჰეროდეს.

1993

მოწყენილი მიმზერს ქრისტე

მზის წყვდიადში მარტოდ მავალს –
ვარსკვლავები მიმაცილებს:
“ფსალმუნებით” და
“მაყრულით”,
გზას კი ელვა მიგვირისტებს,
მომმისაგან –
ჯვარს გაკრული,
რწმენის ციდან –
მოწყენილი მიმზერს ქრისტე.

1993

ღელვა

ვითარც დათვის ბელები –

ზვირთი – ზვირთს მისდევს...

ნაპირთან,

აღბათ ყირაზე გადავა,

სავსე ფერადი კენჭებით

ზღვამ კაბა აიკალთავა.

1962

ვწუხვარ, ვითარცა ეკლესიასტე,
რომ ამაოა ქვეყნად
ყოველი,
რადგან არყოფნა გვიდევს მოკვდავთ
თავსასთუმალად,
- მე შენს ნაპირზე გადმოვედი,
ვით უცხოელი,
და შენს ჭერქვეშ ვიცხოვრე მე,
ვითარც სტუმარმა.

1962

რაღა ვქნა,
საწყაღს და ღვთისმოსავს,
სტრიქონებში რომ არ მესმის –
ხმა ამარტის და გიშერის,
ლექსის ასპიტით –
დაგესლიღს,
აწ ვერაფერი მიშვეღის.

1959

შურის და მტრობის ისრებს მიშენენ
და ყაყანებენ,
როგორც მყვარები,
თუმც ჯავრი მაინც ვეღარ იყარეს,
და...
შენ დატოვებ მიწის ხმაურს,
და მათ სიმყრალეს,
ცის სიმყუდროვეს შეეფარები.

1993

საუკუნის ბნელი აწევს,
გვარს და სახელს –
ლოღზე ნაწერს,
/იქ, ცაცხეებთან მწვანე კორდის/,
მერე დღეთა სვავებისგან
მარცვალ-მარცვალ
ამოკორტნილს.

1974

სანაპიროზე სხედან ლოდები,
აცვიათ ხავსის
ახალუხები
და მომლოდინეთ დეღვა მოშვიდათ,
ზღვა კი დაღლილი –
ქარის მუხლებით,
მწვანე ნაპიროზე ამოქლოშინდა.

1981

მიიწევა მაღლა მთები
და თან მიწის დარდი მიაქვს,
ელვა იწნავს ნაფენ კავებს,
ცის ნისორზე* –
დაყრილ წყვდიადს,
ვარსკვლავები კვლავ კენკავენ.

1960

* ნისორი – ვარცლი (მეგრ.)

ევრიპიდე

ევრიპიდე თუ არა,
აბა ვინ გაიმეტებს,
კოლხ დედისგან შობილებს:
მერმეროს და ფერეტეს,
სცადა, გიჟის ხალათი
ჩააცვა და მიაზღო,
თითქოს კოლხმა ასულმა,
შვილებს ყელი გამოსჭრა,
ამით, ვითომ სიცოცხლე,
გაუმწარა იაზონს.

1959

შორეული წარსულიდან,
ვითარც ზღვიდან,
ისე გესმის –
კოლხთა ღოცვა და სიმღერა:
შენ ხარ პოეზიის –
ზევსი
და მზის სანთელს გინთებს ჰერა.

1999

ილოსი

მითებს და ათასწლეულებს –
კოლხეთი მსრებზე გადიშლის,
ღუმს ეგეოსი და პონტო...
ზღვა ღელავს მარმარილოსი,
ზვირთებს მოაპობს და მოდის
კოლხეთს –
მედეას ბადიში,
ბერძენი არა!
პელაზგი,
მერმეროსის ძე –
ილოსი.

1964

თუკი

ყველა გზა თუკი მიდის რომისკენ,
მე შენს გზას ვსწავლობ,
როგორც გაკვეთილს,
და გევედრები, ღმერთო,
მომხედე!
ამ ცხოვრებისგან სასოწარკვეთილს,
უპოვარსა და
ოხერმოხეტეს.

2003

მეორედ მოსვლა

ვარსკვლავების თავსხმაა,
ქარ-თქეშია ღრუბლების,
მთვარე კიდობანია –
ბიბლიური ნოესი,
და ყოველის მხილველნი,
ახლა არას ხედავენ,
და არა ჩანს მხედარი,
მარად უშორესი და
მარად უახლოესი.

2000

კოხტაგორა

კოხტაგორა მაგონებს გოლგოთას,
ველური ხმა ისმის
მონგოლთა,
თითქოს და ქრისტეს ჯვარს აცმევენ-
ძელი აღმართულა
კოხტასთავს
და ვითარც ის ერთი გამცემი,
არყოფნა მიმიძღვის –
ყოფნასთან.

1978

მთიეზი

შევეცოდეთ... და
მიტომ გვემალვის...
ხილვის და პატიების,
ჩანს,
რომ არა ვართ ღირსი,
ის ყველგან არის...
მთიეზი –
ნაფეხურებია მისი.

1963

ქრისტუს კვართით ნაშობი

წარსულიდან მოსული ქართა ისმის
ოსანა,
ლოცვით დაღლილ სველ ღრუბლებს,
მზის ცეცხლზე რომ აშრობენ,
ცისარტყელა ხელს გიწვდის,
რადგან შენ ხარ მგოსანი,
წარღვნას გადარჩენილი,
ქრისტეს კვართით ნაშობი.

2001

მთვარის ნაზი

მზე უნთია და ცის ქვაბს,
ასდის სინათლის ორთქლი,
რასაც ცისკარი ჰქვია,
და სადღაც ღამის დეღეს,
მთვარის –
ცის კენტი ფოთლის,
პატარა ნაფი მიაქვს.

1955

ზღვა –

გოლიათი ჩაკრულია

მიწის აკვანში,

ქარი კი დელვის უჭერს არტახებს

და ნაპირს კარგავს –

სინდის-ნამუსთან,

ზღვას კი მიწიდან უნდა ამოსვლა,

და სივრცეს არყევს

და აპარტახებს.

1988

ეჰ!

მოსვლის წამიდან მიტომ ვტირივართ,
რადგანაც ვიცით, დათვლილია
დრო და საათი,
და დღე ყოველი სამარე რომ
ჩვენი ითხრება,

ეჰ!

მიტომ ამბობს ბრძენი საადი:
მოსვლა ვინ გვეკითხა,
ან წასვლას ვინ
დაგვეკითხება.

1968

ამ, მეტეხთან

რომ არასდროს დაავიწყდეს,

აქ,

მეტეხთან,

აი, ახლაც,

ყური უგდეთ მტკვრის შავ მორევს:

თბილისს თავზე,

რაც გადახდა

გულში, როგორ იმეორებს...

1993

დუმილის ფოთლები –

მოესხათ ლოდებს,

ცას და ცის არეს,

დუმდა ზღვაც...

მაგრამ,

-გამთენიისას წამოსცდა ქარი.

1962

მესხეთის მთები

პროფ. შოთა ლომსაძეს

ურჯულო ჟამთან და მომხდურთან,
ფერსათი,
დადო და ღომსია –
მესხეთის ეს მთები ომშია,
თუმც მტრებმა ათასჯერ მოსხიპეს:
სპერი და შავშეთი,
ტაო და კლარჯეთი,
უძველეს კოლხეთს და “მოსხიკეს”*.

1968

* “მოსხიკეს-ს” სახელწოდებით მოიხსენიება ანტიკური ხანის წყაროებში მესხეთი. (სტრაბონი – 64-63 ძვ.წ.ად. 23-24 ა.წ.ად.).

გრაალის თასი

თვალბნელი დამიდან,
ვით დედა ქალწული,
მზე ატატებული მოდიან ცისკრები
და ღია სამარეს ლოცვები ავსებთ,
არა ჩანს უფალი,
აღარც ცა იხსნება
და სისხლით ივსება
გრაალის თასი.

1964

მეფეთ-მეფე ღაჭით

მეტი აღარ შემიძლია
საწუთროსთან, ღავით,
და შენ გიხმობ წარსულიდან
მეფეთ-მეფე ღავითს,
ვერ დავუთმობ მშობელ მიწას
სხვას,
ცოცხალი თავით,
უცებ, ისე, ვით უთხარი მტერს
დიდგორთან,
იქნება მეც მათქმევინო –
მომხდურისთვის, ღავით.

1993

ბნელი ნათელის სიელვარეში

დგება ნათელი ბნელით შობილი და
მნათობები –

თვალებს ახელენ –
წყვიადისა და ღამის გარეშე,
და იღუმალი მესმის

ძახილი,
ბნელი ნათელის სიელვარეში.

1959

ნაშიერებს ქაოსის

ბოლოს ყველა იქ მივა –
 მზისქვეშეთში მოსული,
 გულზე ხელდაკრეფილი,
ვინ გვიან და ვინ ადრე,
 სადაც არსად არავის,
 არაფერი აოცებს,
მანამ შენ ერკინები-
 ბნელ ჰადესის ბინადრებს:
 წყალსა და ცეცხლს
 და ჰაერს –
ნაშიერებს ქაოსის.

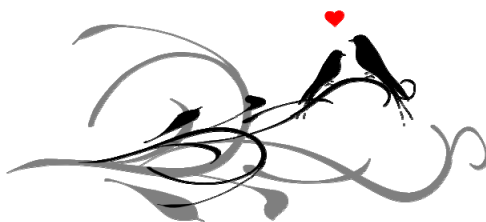
1969

ნანა

ათასჯერ გადანაყარი –
ხიფათს,
ჭირსა და ვაებას –
კოლხები “ნანას” ეძახდნენ
დედას,
ათასი წლის წინათ,
მოვარის –
პირველქმნილ ღვთაებას.

1974

ჩემი კოლხეთი

რომ გაეგონათ მთებს და
მწვერვალებს,
ათასი წელი ხმას ვიბოხებდი,
ზღვის და ხმელეთის ცრემლით
მომრწეველი,
და... შორეული წარსულიდან
მიმზერს მოწყენით –
მითებითა და ლეგენდებით დახუნძლული
ჩემი კოლხეთი.

1960

ბრიბოლ ხანძიელი

ქართლის სულის საიდუმლო

შენ უწყოდი,

მხოლოდ ერთმა;

ტანთ კაბად რწმენა გემოსა,

მიტომ მოგაველინა ღმერთმა:

“ზეცის კაცად და ქვეყნისა

ანგელოზად”.

1985

წარსულის სტუმარი

მიტომ აცვია პონტოს შავები,
რაღვანაც ვითარცა შობილს,
მშობელი,
ჩემს კოლხეთს თავის ისტორია
გადაუმაღეს,
მიტომ მდის ცრემლი შეუშრობელი,
მიტომ კოლხეთის –
წარსულის ვარ
ხშირი სტუმარი.

1961

ფიქრების ფანქრები

რუსთაველის შაირზე,
მუსიკაზე რაველის,
ვხატე ესე ცხოვრება ტემპერით
და გუაშით,
ფიქრთა ფანქრებითა და ვარსკვლავთა
აკვარელით,
მაინც ვერარა ვპოვე წუთისოფლის
ბრუნვაში,
სამშობლოზე ძვირფასი,
მამულზე საყვარელი.

1960

ბიბლიის ზღვაში მცურავი

წელის ზედაპირზე სიარულს,
ნუ დაიკეცხნის ნურავინ,
ეს შენ ხარ!..

ჰერკულესით –
მითოსის მხრებზე შემდგარი,
ბიბლიის ზღვაში მცურავი.

1965

ვით ეკლესიასტუს

ქაოსიდან თუ არყოფნიდან
გადმოვლენილი,
ვითარცა ცეცხლი –
მეკვლე წყვიდიადის,
დასაველით იღტვის მზე –
საღამოსი,
შენიც,
ისე,
ვით ეკლესიასტუს,
ცისკრის ნათელი არის სამოსი.

1961

ზეცის ავან-ჩავანი

დილის მზე თვალს გარიდებს,
თითქოს იგი მორცხვია,
ხვიჩა ვარსკვლავებია –
ზეცის ავან-ჩავანი,
ცა კი არა,
მთოვარის მოქათქათე ბორცვია,
შენი ძვალშესალავი,
შენი სულის სავანე.

1985

შურუფაქის, ქიშის, ურის

გამჩენსა და ბედს ვემღური,
რომ კოლხეთის –
 შოორ წარსულში,
ველარ მიჭრის ორბის თვალი,
 შურუფაქის,
 ქიშის,
 ურის*-
გადუხდელი მადევს ვალი,
თუმც ჭრიალი მესმის ურმის,
 აღზევნიდან მომავლის.

1961

* შუმერთა – (თუ კოლხთა) ქალაქები XXXIV –
XXXIII სს. ძვ. წ. აღ.

ცა მეძახის ცისიერს,
როგორც თავის ახლობელს,
ფიქრი შემომისიეს –
შემოდგომის წვიმებმა,
შორს ჩანს მთვარის მაღლობი,
იქ ღმერთები სახლობენ
და დგას სინათლეებად
ვარსკვლავების ზვინები.

1959

კოლხო

გადავიწყების კუნძულებიდან –
დავიწყებულთა მოგვესმის ხმები,
დედამიწას რომ ჟრუნტელად
ტანზე უვლიან,
კოლხო! –
ის გზები,
შორეთიდან მოსული გზები,
შენს გარდა ქვეყნად,
სხვას არავის არ გაუვლია.

1968

კავკასიონი და მყინვარი

მლოცველებივით დგანან ბორცვები,

ფერღობი მოჩანს,

ვით ამბიონი,

და გადმოყურებს მიწას გულდიდად:

მყინვარი –

შუბლზე ჩამოფხატულ

თეთრი ქუდით და,

თოვლის საყელო აწეული კავკასიონი.

1980

უმიზეოდ

(ისევ სამეგრელოს დალაშქერა)

მზით მოსილი,

მოყვავილე,

ყველა სახლი,

ყველა ეზო –

მიღეთის რომ ანცვიფრებდა

ყველა მნახველს,

ო, სწორედ ის –

სამეგრელო,

უმიზეზოდ,

თავის “ძმებმა” ქართველებმა გამიღახეს.

1992

მზის მაღალი სათავე

დამეს ჩამოუშლია შავი თმები
დრუბლების
და ცას აღარ მოუჩანს –
არც თვალი და
არც სახე,
ელვას გადაუსხიპავს ვარსკვლავების
თავთავი,
ვიცი,
სადღაც აქვეა უფლის თეთრი
სასახლე,
მთვარის შადრევნები და
მზის მაღალი სათავე.

1991

ოო

“ჰოი, ჰო, იო,
მეშენ ვადირთიო.”¹

ეგეოსის ზღვის ნაპირთან,
უცებ რომ გაკრთა წარსული,
მოგონებებმა იელვეს:
არგოსის მეფის ასულის –
იოს² კივილი მომესმა:
– მიჰყავდათ ფინიკიელებს.

1983

¹ ჰოი, ჰო, იო, რად არ ბრუნდებო.

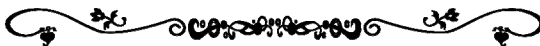
² იო – ფინიკიელებმა გაიტაცეს და ეგვიპტეში ჩაიყვანეს ოთხიათასი წლის წინათ.

ზაურ ბოლქვაძეს

საფლავის ქვაზე ყვავილები
მუდამ ბოლქვად ძევს,
შენ,
როგორც მგოსანს,
რომ გიყვარდა,
ზაურ ბოლქვაძევ,
გულს რომ გაყრია საქართველოს
მიწა ბებერი,
იქაც დარაჯობ მას ერთგულად,
როგორც ცერბერი,
მამულის პოეტ ჭირისუფალს,
ასე შეფერის.

2002

ღრუბლების ცუნამი

მეფობს ქარი და ქაოსი
და მთვარეს უჭირს
გზის გაგნება,
დამეს უწვიმია და უნამია,
ცის ოკეანეში რომ
მიიგრაგნება,
შავი ღრუბლების ცუნამია.*

1964

* ცუნამი – გიგანტური ტალღები.

პლანეტა დიდი და უსახელო

მიღმა მერკურის და ანდრომედას,
მარადისობის –
ციცქნა იმედად,
ხელს მიქნევს, ვითარც ტოტი იელის –
პლანეტა დიდი
და უსახელო,
ბედის ვარსკვლავი სადღაც იელვებს
და ცა აიწევს –
ნახევარი მთვარის საყელოს.

1988

ცის უდაბნოში თავშესაფარს
ეძებს და ეძებს
და აგორებულ დრუბლების ლოდებს,
შემკრთალი მთვარე კვლავ
უელის ცერად,
ზღვაც ისე ჩუმად,
ფესაკრეფით მიდის
და მოდის,
თითქოს ყურს უგდებს ჩვენს
გულისცემას.

1960

გული

“მე ვკითხულობდი “ქართლის ცხოვრებას”
წუხელის დიდხანს, გათენებამდე.”

გ. ლეონიძე

ვერ იხვეწებს...

თრთის და ბორგავს,

საგულეში ვერ ეტევა

და გასკდომას ღამობს გული,

როცა ხედავს ქართლის წარსულს –

მკერდდაშანთულს, ვით ქეთევანს

და ტანს სამოსშემოდარცულს.

1989

მარსის ველი და ჭალა არქის

აზარფეშებით სვამენ კოლხები
შარბათს,
დალატის შხამში ალესილს,
სადღაც მედეას ისმის ჩურჩული,
ცეცხლს აღარ აფრქვევს
და თვლემს ურჩხული,
მარსის¹ ველი და ჭალა არქის².

1985

¹ მარსი – რომაელთა ომის მფარველი ღმერთი.

² არქი – ომის მფარველი ღმერთი პელაზგების და ბერძნების.

რა ქნას ღაპითმა

დღეს საქართველოს კილით-კიდეშდე,
მტერთა ოცნებას მოჰგავს
ახდენილს –
ჩამოსწოლია შავი ფერი ცის,
რა ქნა დაუითმა,
დიდგორი აქვს გადასახდელი,
აფხაზეთისთვის ჯერაც ვერ იცლის.

1995

FATA MORGANA

მზე მწუხრისას თავს უკრავს –
 ხვალინდელ დღის
 სიშორეს,
 აცილებენ მთიები შიშით და მოწიწებით,
 ზღვები მიწის ლოგინში
 განა აღარ ბორგავენ
 და განა ქარიშხლები თმებს
 ტყუილად იწევენ,
 მათ იციან, ცხოვრება არის –
 ფატა-მორგანა¹.

1961

¹ ფატა – მორგანა – მირაჟის ნაირსახეობა. (იბად)

ვისა რომა

ეს ის დროა,
როცა კოლხეთს,
რომაელთა ყიჟინა და შიში ავსებს,
მტერი¹ ყველა –
ცბიერი და ფაკირია²,
და არესის წმინდა ჭაღას –
არქმევს “მარსის”,
კოლხები კი “ვისა რომას”³ გაჰკვივიან.

1994

¹ მტერი – იგულისხმება რომაელები.

² ფაკირი-მოსხეტიალე ბერი.

³ ვისა რომა-რომს გაუმარჯოს (იტალ.)

მივალ ღამეში გილგამეშივით

აქ,

სხვა ზღვა დელავს და ოკეანე,
ქარიშხლითა და მზით გაღეშილი,
“გაჭაბუკების” –

არ ჩანს “ბალახი”,
მივალ ღამეში გილგამეშივით,
“სიკვდილის წყლების
გადასალახად”.

1996

ხმა მესმის თურქთა,
სპარსთა,
არაბთა,
ტაძრებს, მონასტრებს, ათჯერ
დათვლილს,
ასჯერ დავითვლი...
კვლავ სინაგოგა...
და კვლავ მეჩეთი!!!
ვახტანგ გორგასლის,
თამარის თუ
დიდი დავითის,
სამშობლოვ ჩემო!
ნეტავ რომელ
დროში შეჩერდი?!

1996

ქსენოფონტი

დასაუფეთით-

ზღვიდან – მთამდე,
გაუღიათ ცხრავე კარი,
მოსინიკებსა და დრილებს:¹
კოლხეთს ილტვის ქსენოფონტე²
ურიცხვ ჯარით,
გზად ფაზისის წყლით –
მხურვალე შუბლს
იგრიალებს.

1963

¹ მოსინიკები, დრილები – ძველი კოლხური ტომები.

² ქსენოფონტე – ბერძენი მხედარმთავარი და მწერალი (ძვ. წ. V-IV სს.).

ღამე მუსხეთში

მტკვარი რომ შემოგხვდა ციხესთან
ხერთვისის,
არც სახე უჩანდა, არც ტანი,
წარსულში კვლავ თვლემდა სპერი და
არტაანი,
ხმა აღარ ისმოდა ბაღვაშის,
მხარგრძელის,
და როგორც ძუძუთ ბავშვს,
ცას ერთი ვარსკვლავი,
ისე ამოეჭრა,
ვით კბილი სარძევე.

1960

რკინის ბეჭედი

მეფე სარდურ* მეორემ,
ცოცხალი არ დასტოვა,
“კოლხი მეფის ნაცვლები”,
შიშითა და სიავით პონტოს კარი
შეჭედა,
ცა და მიწა კოლხეთის იწვის
და ინაცრება
და დაუსვა სიცოცხლეს –
კოლხთა “რკინის ბეჭედი”.

1981

* სარდურ II-ე – ურარტუს მეფე (ხვ. წ. 765-733 წ.წ.).

უსენო

ვითა არესის მთელემარ ჭაღაში,
ოქროს საწმისის მცველი
ურჩხული,
ისე აკვესებს ბოროტ თვალებს
წიგნში უსენი,
ზეცით დემონი ეჩურჩულება
და მთები ფეხზე მდგარი
უსმენენ.

2001

**სამშობლო – ჩემო
სიცოცხლე**

რომ მიმოყრილან ველ-მინდვრად,
ქართველის ცას მხარი უმშვენონ,
ოქროა,
განა მთებია,
სამშობლოვ! –
ჩემო სიცოცხლე,
ერთი დღე რაა,
უშენოდ,
ისიც ნუ გამოთენებია.

1962

მთვარის ნატეხი

გამოპარული სიმყუდროვიდან,
გადარჩენილი –
ათას ქარტეხილს,
ღრუბლების ჩვრებში შეუფუთენელი –
ღამე კი არა,
მთვარის ნატეხი,
ხელში მიჭირავს ეფუთივით*.

1957

* ეფუთი – უძველესი კოლხური ვარსკვლავთმრიცხვე-
ლობის წიგნი.

თუთარჩელა

მოგვისინათლა და ვით იმედი,
 უფალმა ელვა კვლავ გაკიდა,
და ღამე შუბლს უშვერს
 მთვარის გეიზერებს,
ჩვენ ვზივართ ზღვისპირად
 და ცის ლარნაკიდან,
 ია-იებივით მოწყენილი –
ვარსკვლავები გვიმზერენ...

1959

ვით წინათ,
ახლაც ადამის მოდგმას,
შურის და მტრობის ნისლევი ფარავს,
და კვლავ უწყემსოდ
იტანჯვის მრევლი,
ვხედავ: მგლები ჭამს
და ბლავის ფარა,
თვალეებზე სიმწრის მადგება ცრემლი.

1993

ჯიქები და ანთები

ნეტავ საით წავიდნენ,
ისტორიის წყვილადში,
გზას რომ ვეღარ იგნებენ
და სანთლებს არ ანთებენ:
ზარმატები,
ფრიგები,
ჯიქები და ანთები*.

1967

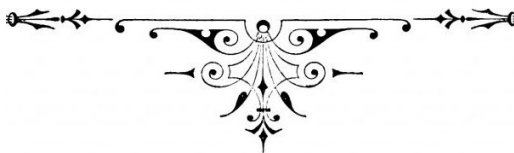
* ზარმატები, ფრიგები, ჯიქები, ანთები – პროტოკოლ-
ხური ტომები.

ღამის დარღში გახვეული

მსურს რომ სული განვიკურნო
მთვარის ჩანგით,
სიბრძნის ღვინით,
როცა უფლის ცას შევუვლი,
ღამის დარღში გახვეული,
მნათთა შორის –
ცოდნა ღვივის.

1989

გიხმობს პოსეიდონი

ყალყზე დამდგარ ქარიშხალს –
სათარეშოდ არ ყოფნის
მთათა თეთრი კალთები
და ზღვის ლურჯი მინდორი,
რომელსაც მზე გარს ავლებს
ქაფის ლამაზ არშიებს,
სადაც დგას და ნიადაგ გიხმობს
პოსეიდონი,
ჰელიოსის ნათესავს,
ზღვის და ქარის ნაშიერს.

1965

**კვლავ ეცილება პეტრუსას
ბაღჩო**

ისეა ახლაც,

ვით იყო წინათ,

კვლავ ეცილება პეტრუსას ბაღჩო,
სოხუმს და თბილისს,

ქართლსა და სამცხეს!!!

არა და არა! აღარ იქნა

და აღარ დაცხრნენ,

რავა ვქნა, სიმწრის ცრემლები მახრჩობს.

1992

ხალიბებს და მაკრელებს

ეკიას და სქერიას

და ქიოსის¹ პატრონებს

ვხედავ: მაკრის-მაკრონებს,

ხალიბებს და მაკრელებს²-

შეუპოვარ მებრძოლებს,

გრდემლზე უროს დამკვრელებს.

1960

¹ ეკია, სქერია, ქიოსი – ეგეოსის ზღვის კუნძულები.

² მაკრისები, მაკრონები, ხალიბები, მაკრელები – კოლხურ-ქართველური ტომები.

სატანას და ბარაბას

წუთისოფლის შარაზე –

კვლავ მოისმის მეურმის:

“მადო ჩქიმი არაბა”,

ვით მაცხოვარს დღეებმა

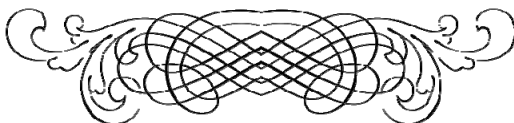
ჩვენც ჯვარცმა გვიწილადეს,

ამ ქვეყნად რა გამოლევს

ჰეროდეს და ბარაბას,

იუდას და პილატეს.

2002

მწყემსი კეთილი

კო,

მწყემსი კეთილი ფარას კვლავ
მილაღავს,
სიბრალულს ბღავიან “ცხორები”,
ვითარც სამოთხის უარყოფას,
თუმც უამი ხეს არხევს
ცხოვრების,
დახუნძლულს “ათორმეტ ნაყოფთა”.*

1968

* იგულისხმება ქრისტეს თორმეტი მოციქული.

მზის ჩასვლა

ვითარც სოხობი ტყვიანაკრავი,
მზე ძირს დაეშვა
ფრთაშეკეცილი
და შეერია ღამის საყანეს,
ცის ოგვაჯეში –
მწუხრმა დადო
მთვარე კვერცხივით
და ვარსკვლავების ისმის კაკანი.

1958

**ბრძოლით დაღლილი
არაბგველები**

მტკვარს,
დახოცილთა თეთრი ჩალმები
მიაქვს,
დამხრჩვალნი, თითქოს ცხვრებია,
ხოლო მომხდურთა დამრაგველები,
ბრძოლით დაღლილი არაგველები,
ველზე დანთებულ
სისხლის კოცონს
მიფიცხებიან.

1959

სიშორით და დამით მოსილ –
 წყვილიდან იშვა დილა,
 მზე ჩაედგა პირში სულად,
ცა მეჩვენა “დახშულ მტილად”,
 სპეტაკ “წყაროდ დაბეჭდულად”.

1961

ეკ, უსამშობლოდ

მამულზე დარდით სული დატკნა,
გული გასივდა,
ვიცინი,
არ მსურს მნახოს მტერმა
ცული იერთო,
არა და არა!
არ ამოდის თავზე ვირს რქები,
მეუბნებიან:
ეგრისელო!
ხარ ბედნიერი,
ეკ, უსამშობლოდ,
ბედნიერი როგორ ვიქნები.

1971

ჩემი ლაზი და პელაზგი

დედამიწა მზით იურგის,
უამი ბრუნავს
ვით გელაზი,
ყოფნა არის ქვა ნასროლი,
ჩემი ლაზი და პელაზგი,
ისეა,
ვით მითიური,
პოლიდეკი და პასტორი.¹

1962

¹ პოლიდეკი და პასტორი – ზევსის ვაჟიშვილები, (მითიური ტყუპისცალნი)

წმინდა ლაზარი

დასაბამიდან ვიდრე აქამდე,
გამოიარე გზები საზარი,
რადგან უფალი –
მუდამ გყვარობდა,
ვით ენა შენი –
წმინდა ლაზარე,
შენ ხარ მოსული სხვა სამყაროდან.

1979

**ცხოვრება თურმე არის
ბორკილი**

სიკვდილის არა,
ჩვენ სიცოცხლის გვაღვეს
ბორკილი
და როგორც ბრძენი ამბობს ნიზამი:
ყოფნა,
არყოფნის შავი ნისლია,
ცხოვრება თურმე არის სიზმარი,
რომელიც დღემდე,
ვერ აგვიხსნია.

1980

სიცოცხლე კურდღელია

გარბის სიცოცხლე უდღეური
და მისდევს სიკვდილი...

ნათელი –

წვედიადის მწეარი,

სიცოცხლე –

კურდღელია,

სიკვდილი –

მწეარი.

1961

ვერ გამიგია

გაუხედნაგმა რემამ დღეების,
ჩამიქროლეს,
ვით ურა ცხენებმა,
არავინ იცის ვისი რიგია!!!
ცხოვრება იყო
თუ მოხვენება,
რა იყო მაინც,
ვერ გამიგია!

2003

დიღმუნია

მშობლიური ცის ტაძარში –
ვარსკვლავების ზარს ვარისხებ
მნათესავით,
და მსურს ვამცნო მთელ დუნიას,
რომ შავი ზღვა –
არის ჩემი ნათესავი,
კოლხეთი კი –
დიღმუნია.¹

1964

¹ დიღმუნია – მითოსური სამოთხის კუნძული, საიდანაც მზე ამოდის.

მე ავმალღები ნებით განგების

/ღღებო/

გაურანდავი ფიქრთა ლოდებით,
თითქოს ისინი ტაძრებს
აგებენ,
სხედან ქონგურზე... და მაშინებენ,
მე ავმალღები ნებით
განგების,
როდესაც მოვა დღე საშინელი!

2004

სიტყვა ქართული

უკვდავების ტოტზეა –

შენი სიტყვა ნამყენი,

მიტომ ზარებს არისხებს...

მიტომ ყალყზე აყენებს, –

გრიგალებს და ქარიშხლებს.

1968

ქრისტეს ნიბში ყოვნისას

ალაჰი,

ვერ შემაყვარეს,

ვერც სპარსებმა,

ვერც თათრებმა,

ქრისტეს ნიბში ყოვნისას,

თუმცა ისევ მენატრება

მე “ნათელი სოფლისა!”*

1964

* “ნათელი სოფლისა” – ღმერთი (საბა სვინანგელოზი).

გზაი ჭეშმარიტების

მხოლოდ ერთმა,

უფალმა

იცის ათასწლეული

თუ რამდენი გავიდა,

რაც მზის ჭუჭრუტანიდან –

ზესკნელში ვიჭვრიტები,

და იქიდან ნათლად ჩანს

“გზაი ჭეშმარიტების”.

1964

/P.S. ღმერთი ნათელია – ჰელიოსის უძველეს
ჰიმნებში და ორფიკულ მითოსში/.

მთვარე

შუადამისას ელვის ბაწრით,
ხელები,
კვლავ შეუბორკეს,
დააყენეს ჩრდილი-ორო,
მთვარე მაინც ვარსკვლავების
დღიად ორკესტრს,
მოცარტივით,
თაგადაკვლით
დირიჟორობს.

1981

ღაბრუნება

რა არის კაცის სიცოცხლე,
ყოფნა,
არყოფნა ტიალი,
და მათზე ფიქრებს ვუნდები,
სულ გარეთ ვიხეტიალე...
ვკვდები და...
მე შინ ვბრუნდები.

2004

ბახილი

წარსულიდან ვისმენ ბახილს:

ეჭვი!

ვაჟა!

ვაჟა!

ვაჟა!

სულ რომ თოვდა, სულ რომ ცრიდა,

დღეს შენმა მზემ

ირიქრაჟა, –

დიდი პოეზიის ციდან.

2003

ხმა მეგრული

უნდო უამმა ხმა –
მეგრული,
მოქარგული ოქრომკედით,
შოთრ წარსულში მიაგანა,
მაინც მესმით კოლხი დედის –
“ვარდონანა”,
“იავნანა”.

2001

ელვის ჯვარცმა

ვითარცა დიდი ვაჟა,

მეც ვეკითხები ტურფა

იას, ჩუმად და მკაცრად:

რატომ მაგონებს უფალს,

მე,

ცაზე ელვის ჯვარცმა.

1959

პალმა და ტუია

ვითარც ბრძანებდა შენიე*

- პოეტი მარტოგულია,
და სადღაც სიკვდილს
მგლები კი

ვაჰ,

რა საზარლად ყმუიან,
ცად კი სიცოცხლის ხეები
დგანან:

პალმა და ტუია.

1960

* რენე შენიე – ფრანგი პოეტი.

მიმწუხრი კი შავ ჯიბეში,
მზეს იღებს,
ვით აბაზიანს,
და დაშვებას ელის ფარდის,
მთვარე თითქოს ჯამბაზია –
ელვის თოკზე
ჩუმად გადის.

1962

ლუციფერის მოჩანს ბორცვი

მზით ნაჭედი ვარსკვლავების,
ისევ ადევს
 ცას ბორკილი,
ლუციფერის* მოჩანს ბორცვი,
 და მოველი მუხლმოყრილი,
 მთვარის მშვილდით –
სხივთა მტყორცნელს.

1984

* ლუციფერი – ბოროტი ღვთაება, ეშმაკი

**ბნელი ნათელის
სიელვარეში**

დგება ნათელი ბნელით შობილი
და მნათობები
თვალებს ახელენ –
წყვიადისა და ღამის გარეშე,
და იდუმალი მესმის
ძახილი,
ბნელი ნათელის სიელვარეში.

1969

300 რომა და რომული

გპოვა დედაშობილა

ძუ მგელმა და გაგზარდა,

ვით რომა და რომული

და ჟამმა ვერ გაგთელა!

ვაჟავ! –

შენი სულია –

განთიადის ნათელი,

ცას და მიწას რომ უვლის.

1994

**ნათელმემნს და
ნათელმხილველს**

განთიადთან ნაბრძოლ ღამეს,
მარჯვენათი ჩაუბლუჯავს
მთვარე, გორდას¹ ნატეხივით,
და გიკითხავს ვარსკვლავთ გუჯარს,²
ნათელმემნს
და ნათელმხილველს.

2002

¹ გორდა – ხმალი

² გუჯარი – სიგელი, წიგნი.

სამეგრელოს მესამე დაღაშქვრა

ჩინჩხეებიან შაეებს იცვამს –

ზუგდიდი და ჯიხასკარი,

მთებს –

შიშისგან გათეთრებულთ,

თეთრი წვერი მოუშვიათ,

კოლხ დედათა ცრემლებია –

ინგირი და

ჩხოუშია.

1993

ღღე და ღაგე უენი ფრთებია

ღღე და ღაგე უენი ფრთებია,
ხილული სივრცე არა ყოფნის
სურვილს საფრენად,
მიტომაა რომ მზისკენ იურვის –
უსასრულობას შენივთებია,
ღღე და ღაგე კი –
უენი ფრთებია,
მიტომ მიგელის ცა –
კოსმიური.

2003

ჯუღბასა

მის შიშით ეზოს –

ჩიტიც ველარ გადაუფრენდა,
მაგრამ პატრონმა არ დააფასა,
ამიტომაა ახლა დამ-დამე,
ფეხმოტეხილი ჯუკუს ჯუღბასა,
ადამის მოდგმის უღმერთობას
ცას შეღავდავებს.

1957

სიცოცხლით გადაირევი,
ვით პაპის-პაპა
და პაპა,
და ცხრათაჲნიან ბაყბაყ უამს,
ყელშიაც გაეჩხირები
და ვერასოდეს ჩაგყლაპავს.

1994

ჭანუბი

აღმოსავლეთ –

დასავლეთით,

ჟამთა წყვილადს მიფატრავენ,
დღეს “მოძმენი”

მიტომ ჭამენ,

მათ იციან ფიზასიდან – ევფატრამდე –
საცხოვრისი იყო ჭანის.

1961

გადაწვა და გადაბუგა,
მზემ,

 ღღის ცოდვა ზურგზე იღო,
მოვარეს ფერი ადევს ოხვრის,
 მიწა უმზერს –
 ზეცის მინდორს,
ვარსკვლავებით გადაცოხნილს.

1962

ჰიპრონსა და ჰელიოს

ფიქრი ისევ მიაპობს –

ეგეოსის ზღვის ტალღებს,
ოთხი ათასწლეულის მიღმა
ისევ დაეძებს:

ევბეაზე – ჰელაზგებს-

მეგრულ – ჭანთა წინაპრებს,
რა ქნას,

სანამ, ცოცხალ არს,
სურს, რომ არ

შეელოს

“ია” ქვეყნის მეფეებს:

ჰიპრონსა და ჰელიოს.

1970

ზამთარს მისდევს თებერვალი,
კანკალებენ მწვერვალები,
ქარები რომ მთებს ბერავენ,
ცა ფიქრებს რეკს,
როგორც მნათე,
ზამთარს მისდევს თებერვალი
და თოვლის თეთრ კუდს მიათრევს.

1959

სკვითებსა და პაჭანიკებს

საქართველოს ცა და მიწა,
ხმალთა ელვით
რომ აიკლეს,
ახლა ცოდვილთ ხსოვნა უხმობთ –
სკვითებსა და პაჭანიკებს,
ნეტავ,
საით გაყვნენ უხმოდ,
მზის კუდიან დღეთა ჭინკებს.

1961

**შემოურტყამს თბილისს
მტკვარი**

მზე ჩავიდა...

და მიმწუხრმა,
გამოაღო მთვარის კარი, –
ცა გამოჩნდა ვარსკვლავებით
დამტვერილი,

შემოურტყამს თბილისს – მტკვარი,
გორგასალის მოოქროვილ
სარტყელივით.

1959

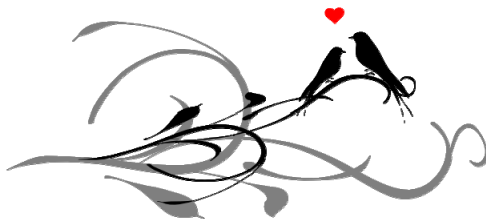
როდესაც ესმა ზეფსის ჭექის ხმა,
გარინდდა სივრცე...
 ცამ ღვთისმომშიშმა,
ელვის პირჯვარი გადაისახა,
და სადღაც მზე – მოვარეს ეამბორა,
 ღამის საშოში –
 ვნახე ვარსკვლავი,
 ვით ჩაისახა.

1962

ყოფნა ფლიდია,
არყოფნაა მუდამ ერთგული,
წუთისოფელი,
როგორც ნიკორა,
მიდის სიკვდილის უღელ შებმული
და ჩვენს სიცოცხლეს –
მიიცოხნის.

2001

თამარ მეფის ჯვარი

იყო უამი, როცა კოლხეთს,
ცა ფარავდა უკუნი
და იდგა პირს სამარის,
მაგრამ ხობის მონასტერში –
ესვენა რვა საუკუნე
ჯვარი –
მეფე თამარის.

1978

იეზი

შიში ჩაეღვათ თვალეში,
ელვა-ელვას რომ მიება
და ცრემლი მოწყდათ
ფარული,
მორცხვად მიმზერენ იეზი –
მიწიდან ამოთვალული.

1958

პრეტა, პოლექონესზე

ვხედავ:

პრესტორიის –

უღრანებში დაკარგულ

ოქროს კვირბებს და ვერძებს

და ვფიქრობ მათ მპოვნელზე,

მე კოლხურ სულს დავეძებ –

სადღაც თესალიაში;

კრეტა,

პოლექონესზე.

1962

მთვარის ჯვარცმა

თეთრი ღამე,
როგორც მახვში,
ვარსკვლავების კრილოსანს,
უხმოდ მარცვლავს,
სიმყუდროვით მოთოვლილი,
შემოდგომის ცას ჰკიდია –
მთვარის ჯვარცმა,
ჩამოსაგარდნ –
ლეღვის ყვითელ ფოთოლივით.

1966

ვითარც ზღაპარში ღმერთკაც ამირანს,
ღევის ქალი რომ
აუვლ-ჩაუვლის,
ასევე ელვა, კლდეზე შემდგარს მივლის
სხვა-ეჭვით,
მთვარე ჰკიდია წელზე, როგორც
ბაწარაული,
ცას –
ხეცსურივით, ვარსკვლავებით
სახე დაკეჭნილს.

1962

გაზაფხულის მზე სტყორცნის
ისრებს,

როგორც ამური,

ჩემი ოდის აბარწას,

და ჩემს “კოლხურ ფსალმუნებს”,

აწი უამი ვერ გაბაწრავს,

ვით ლერწამს სასალამურეს.

1956

დიდი ქვეყანა კოლხა

უამი მზეს სანთლად უკმევს
დიდ ჰელიოსის მოდემას
და მასთან რკინის მკვნეტავს –
კორინთოსა და კრეტას
წარსულიდან რომ მოჰქრის
ქარი –
მათია ოხვრა
და წვდება ცხრა ზღვას,
ცხრა მთას,
დიდი ქვეყანა კოლხა –
მეგრთა,
ჭანთა და სანთა.

1963

საცალფესო ბილიკებით შიშის,
ჩემი ყოფნა,
როგორც ნისლის ფთილა,
გაუყვება ამაღლების სურვილს,
რიურაჟისას,
ვითარცა მზე,
დილას,
ლექსთან ერთად აღმომხდება სული.

1957

შუმერის და აქადის

ისტორიის შორეულ
გზაზე სამოგზაუროდ –
კოლხეთია –
ბილეთი,
ხუთი ათასწლეული დევს იქიდან –
აქამდი,
და კოლხურში ხმა ესმის
შუმერის და აქადის:
ჰელანიკე ლესბოსელს,
და ჰეკატე მილეთელს.

1964

მთები სიმაღლით დაქანცულები,
როცა ბნელში თავს
ძილად მიღებენ,
აცეკვებიან ჩანჩქერების ნიამორები,
დუმან ღრუბლების პირამიდები,
და ვარსკვლავები –
მთვარის ბორბალას მიაგორებენ.

1982

პელაზგი და ეტრუსკი

ისტორიის უძრანი –

გაკაფეს და შეტრუსეს

და შოთრეულ კრეტაზე:

პელაზგი და ეტრუსკი –

ხედავს მზეს.

1964

დეკემბრის ღამეს ვეება მთვარე
ამოუჩრია,
მაგრამ ნეტავ რა თავში იხლის,
მიტომაა,
რომ სახე უტირის,
და აღვის ტოტზე მიკრული ჭირხლი,
ყინვას კნავის და იმზირება
კატის კნუტივით.

1959

**არგიშთ პირველი,
სარდურ მეორე**

გრგვინავს პონტო ევქსინის
და ზვირთთა ნამსხვრევეებში
ვჭვრეტ შუბოსან მეომრებს,
ჯერ აქამდე უხილავ,
ომების ვარ მხილველი:
დიოხთა ქვეყანას ბუგავს
არგიშთ – პირველი,
ხოლო კოლხეთს აოხრებს მეფე
სარდურ – მეორე.

1961

მოკვდავნი ისევე ირევა,
ვითარც სკა –
 ახალ ნაყარი, –
დღისა და ღამის ბნელ ნაპირთან,
 უღმერთოდ,
 რა არის სამყარო,
 ბუნაგი მკვლელთა
 და ვამპირთა.

1961

სიწყნარეს, აღმომხდარს დაფნიდან
და სულის ცისიერ
სავანეს, –
არა ჩანს ქრისტე რომ დაგვპირდა,
შოორეულ ვარსკვლავთა
მღვიმიდან –
ლოცვის ხმა მოისმის წარმართთა,
ერთი,
მთვარე ჰყავდათ პოეტებს
იმედად
და ისიც ასტროლოგებმა წაართვეს.

2000

დედა კეთილი და ღვთისმოსიში,
უფლის სიყვარულს
შთამაგონებდა
ყმაწვილს... და ახლაც მის ნებას
ვასრულებ:
ლოცვას აღვაველენ მუხლმოყრილი
მაცხოვრის ფერხით,
რადგან სამყაროს არა აქვს სასრული,
ცის უსასრულობაა –
ღმერთი.

1964

თანმდევი,
და მარად უკვლავი,
ვარდისფერ იმედთა მთოვარი
წინაპრის სულები –
ქცეული სინათლედ,
დღისით – მზით,
და ღამით მთოვარით,
ეძახის პოეტებს –
ვარსკვლავთა ბინადრებს.

1997

ისევ ქარი და წვიმა
და მიდის ბრძოლა ორთა,
ბნელში ზვირთები ყრია,
ზღვა ნერვიულობს წყვიდადს
და სცემს ნაპირზე ბოლთას.

1961

მზითვად ატანს კილიკიას

გადახედეთ ჩვენს დიდ წარსულს –
ეს ცხოვრება განა მართლა,
მასხრობა და ქილიკია,
სარგონ მეფე,
ულამაზეს თავის ასულს,
მოსხ სასიძოს აძლევს – ამრის,
მზითვად ატანს კილიკიას.

1967

პოეტებმა დღე – დამის ეტლს რაშეზად
მზე და მთვარე,
ეჰ, რამდენჯერ შეუბეს,
მაგრამ სულ სხვა იყო ვაჟა,
ლექსის ვაჟკაცს ედგა პაუად*,
ქართულ სიტყვის მეუფე.

1998

* პაუი – (ფრანგ.) მსახური რაინდი.

ზღვის ლურჯ არქიპელაგზე

ადრე,

შორს ვგეოსის,

ზღვის ლურჯ არქიპელაგზე

და მიწაზე ელადის,

ჩემი ღაზი წინაპრის,

წინაპარი პელაზგი,

თურმე მტერს მიბელავდა,

ვით უებრო ბელადი.

1968

სადაც ძერა ცის სიღრმეში,
ფრთებს კვლავ უსვამს
ნიჩბებივით...
და ნაპირთან ერთი ტალღა ისევ მრუშობს,
ქარი
კი ზღვას ნამტირალევ სველ თვალებზე,
ცრემლები რომ ამოუშროს,
თოლიების თეთრ ცხვირსახოცს ამოუსვამს.

1981

გადმომდგარან ცის ლურჯ აიენიდან –
მთიები –
როგორც კარისკაცები,
სხივთა ბაფთებით და მაქმანებით –
მოფრინდებიან ანგელოზები,
ჩემს კუბოს –
ფრთებით აიტაცებენ
და სამოთხისკენ გააქანებენ.

2003

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ	5
*** ერთურთს სდევენ	25
იმელი	26
*** გაიელვა მეტეორმა	27
პატარა ტალღა	28
33	29
8000	30
ჩვენი სულის საფლავი	31
მაშინ შავი ზღვა	32
დედამოკა	33
დავით აღმაშენებელი	34
*** ჩემი სამეგრელოს მთები	35
ვარსკვლავების ნიაღვარი	36
კვირტი	37
კოლხი და ფშაველი	38
ცას და მიწას შევეხიდე	39
სანებს, სანიკებს, სუბარებს	40
ხ ი რ ო ს ი მ ა	41
ვით ფშავი კიკლოპი	42
გაზაფხული	43

ლაქო	44
*** შიშის ტოტზე	45
შენს ნაწნავზე	46
ოცნების ქალაქი	47
ცა – სამარეა თამარის	48
ქირონი	49
ვითარც დავითს	50
არც ხეთები არც ხათები	51
მეფე კარა – ინდაში	52
მზე ადგას ღამის სამზესს	53
*** დღეს საქართველო	54
ვეღარ ვიხსენებ	55
ჰერაკლეებად და თეზევსებად	56
*** შავი დღეების მდინარეებმა	57
წამოწოლილ ბუმბერაზს	58
*** თან დამღვეს და ბედისწერა	59
*** ბარები და ნიხბები	60
შენი ლექსების სასახლე	61
მირაბოს ხიდი	62
*** საუკუნეთა ჯებირები	63
ვმალდები მოვარისკენ	64
როგორც გოეთეს	65
ქრიან საუკუნენი	66

არც ფრიქსე ჩანს არც	67
სიამაყე და სიბრძნე	68
*** წელში მოხრილი და	69
ენძელები და იები	70
ქართული სიტყვა	71
მითრა	72
მთვარე თითქოს და	73
*** ნათელმსმენს და	74
როგორ დიდი მტბევაარი	75
ვარსკვლავების ესკადრილია	76
ვით დამოკლეს მახვილი	77
*** ვენახს	78
გვიახლოვდება იგი	79
*** უღმერთო და ურწმუნონი	80
მზეა შენი აურა	81
მღუმარ ცეცხლთა სვეტები	82
შექსპირს ცოდვა აწევს	83
წინაპრის სულები	84
შავ ზღვას ფერი აქვს	85
შენც ცა გელის ფარულად	86
მზე იხრჩობა როგორც	87
*** მეხით დამფრთხალი	88
ფ ი ქ რ ი	89

*** დრო იყო	90
დამის ორკესტრი	91
სულ გარეთ დავეხეტები	92
ვით ტიტანიკი	93
ჭეშმარიტება	94
სილამაზე არის თურმე	95
ყოფნა მარადიული	96
ცნობადის ხის მტევნები	97
ვარსკვლავების ოქროს	98
ვით დიადი ზესთაზე	99
ცამ გააკრა ბეჭზე მიწა	100
შენც შვილი ხარ	101
შვიდი შვიდფერი აურა	102
8300	103
ჟამი	104
*** ელვის ნათელზე ლეგა	105
მუტრიბნი და შაირმთხზველნი	106
ამობრწყინდება	107
მთვარის თეთრი ფარდა	108
ზარს ვარისხებ როგორც	109
სიკვდილს ბარდება	110
*** ვითარცა ადრე	111
პილატეს და ჰეროდეს	112

მოწყენილი მიმზერს ქრისტე	113
ღელვა	114
*** ვწუხვარ ვითარცა	115
*** რა ვქნა	116
*** შურის და მტრობის ისრებს	117
*** საუკუნის ბნელი აწევს	118
*** სანაპიროზე სხედან ღოდები	119
*** მიიწევა მადლა მთები	120
ევრიპიდე	121
*** შორეული წარსულიდან	122
ილოსი	123
ვარსკვლავების უსმენს	124
თუკი	125
მეორედ მოსვლა	126
კოსტაგორა	127
აქ, მეტეხთან	128
*** დუმილის ფოთლები	129
მთიები	130
ქრისტეს კვართით ნაშობი	131
მთვარის ნავი	132
*** ზღვა	133
ეჰ!	134
მესხეთის მთები	135

გრაალის თასი	136
მეფეთ-მეფე დავით	137
ბნელი ნათელის სიელვარეში	138
ნაშიერებს ქაოსის	139
ნანა	140
ჩემი კოლხეთი	141
შიში და ერესი	142
გრიგოლ ხანძთელი	143
წარსულის სტუმარი	144
ფიქრების ფანქრები	145
ბიბლიის ზღვაში	146
ვით ეკლესიასტეს	147
ზეცის ავან-ჩავანი	148
შურუფაქის, ქიშის, ურის	149
*** ცა მეძახის ცისიერს	150
კოლხო	151
კავკასიონი და მყინვარი	152
ერეხეთი	153
უმიზეზოდ	154
მზის მაღალი სათავე	155
იო	156
ზაურ ბოლქვაძეს	157
ღრუბლების ცუნამი	158

პლანეტა დიდი და უსახელო	159
*** ცის უდაბნოში	160
გული	161
მარსის ველი და ჭალა არესის	162
რა ქნას დავითმა	163
MORGANA	164
ვიხა რომა	165
მივალ ღამეში	166
*** ხმა მესმის თურქთა	167
ქსენოფონტე	168
ღამე მესხეთში	169
რკინის ბეჭედი	170
უსენი	171
*** მხოლოდ პოეტი... ..	172
სამშობლოვ – ჩემო	173
მთვარის ნატეხი	174
თუთარჩელა	175
*** ვით წინათ	176
ჯიქები და ანთები	177
ღამის დარღში გახვეული	178
გისმობს პოსეიდონი	179
კვლავ ეცილება პეტრუსას	180
ხალიბებს და მაკრელებს	181

სატანას და ბარაბას	182
მწყემსი კეთილი	183
მზის ჩასვლა	184
ბრძოლით დაღლილი	185
ვითარც ენქიდუ ქვესკნელს	186
*** სიშორით და ღამით	187
ეჰ უსამშობლოდ	188
ჩემი ღაზი და პელაზგი	189
წმინდა ღაზარე	190
ცხოვრება თურმე	191
სიცოცხლე კურდღელია	192
ვერ გამიგია	193
დიღმუნია	194
მე ავმაღლდები ნებით	195
სიტყვა ქართული	196
ქრისტეს ნიშნში	197
გზაი ჭეშმარიტების	198
მთვარე	199
დაბრუნება	200
ძახილი	201
ხმა მეგრული	202
ელვის ჯვარცმა	203
პალმა და ტუია	204

*** მიმწუხრი კი შავ	205
ლუციფერის მოჩანს	206
ბნელი ნათელის	207
ვით რომა და რომული	208
ნათელმსმენს და	209
სამეგრელოს მესამე	210
ღღე და ღაღე შენი ფრთებია	211
ჯულბასა	212
*** სიცოცხლით გადაირევი	213
ჭანები	214
*** გადაწვა და გადაბუგა	215
ჰიპრონსა და ჰელიოსს	216
*** ზამთარს მისდევს	217
სკვითებსა და პაჭანიკებს	218
შემოურტყამს თბილისს	219
*** როდესაც ესმა ზევსის	220
*** ყოფნა ფლიდია	221
თამარ მეფის ჯვარი	222
იები	223
კრეტა პოლემპონესზე	224
მთვარის ჯვარცმა	225
*** ვითარც ზღაპარში	226
*** გაზაფხულის მზე	227

დიდი ქვეყანა კოლხა	228
*** საცალფეხო ბილიკებით	229
შუმერის და აქადის	230
*** მთები სიმაღლით	231
პელაზგი და ეტრუსკი	232
*** დეკემბრის ღამეს	233
არგიშით პირველი სარდურ	234
*** მოკვდავნი ისევე ირევა	235
*** სიწყნარეს აღმომხდარს	236
*** დედა კეთილი და	237
*** თანმდევი	238
*** ისევ ქარი და წვიმა	239
მზითვად ატანს კილიკიას	240
*** პოეტებმა დღე – ღამის	241
ზღვის ლურჯ არქიპელაგზე	242
*** სადღაც ძერა ცის სიდრმეში... ..	243
*** გადმომდგარან ცის	244

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 35

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 35

გამომცემლობის

რედაქტორი

– დანი დოლბაია

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი შუმვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ნინო ბერიძე

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ზურაბ დოლბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიძის ქუჩა №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com